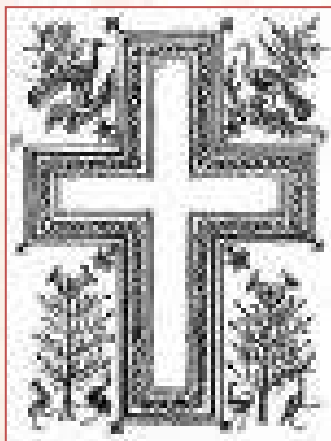

Χαραλάμπους Νεοφύτου
Πρεσβυτέρου

**ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΜΕΝΩΝ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ**

Ἔκδοση Ὁρθόδοξος Ὁδοδείκτης

Ὁδηγός τῶν ἐκκλησιαζομένων χριστιανῶν

Πίνακας περιεχομένων

1.ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
2 Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ	6
3. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ.....	7
4.Ο ΟΡΘΟΔΟΣΟΣ ΝΑΟΣ.....	19
5. ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΝΑΟΥ...23	
6. Ο ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ.30	
7.Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ	33
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΥ	33
8. Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΜΑΣ.....	37
9. Οί ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας.....	40
10. Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ.....	41
11. Η ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗ.....	43
12. Τά ἱερά σκεύη.....	44
13. Η ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗΣ	46
14.Λειτουργία τῶν Κατηχομένων.....	53
Γ.	
15 .Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ.....	55
16. Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ.....	58
17. ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΣΤΗ ΛΑΤΡΕΙΑ	64
18. Ο ΙΕΡΕΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΑΜΦΙΑ ΤΟΥ.....	72
19 .ΜΕΡΙΚΑ ΑΤΟΠΑ ΠΟΥ ΧΑΛΟΥΝ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΣΤΗΝ	
ΕΚΚΛΗΣΙΑ.....	77

20.Ποτε κλεόμαστε - πότε στεκόμαστε.79

21.Η ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΑΟ..... 82

Στό Παράρτημα αὐτό προσθέσαμε καί τά «Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας». Ἔτσι γιά νά ἔχει ὁ ἀναγνώστης μιὰ ὀλοκληρωμένη γνώση, ὥστε νά πιστεύει καί νά ἐνεργεῖ σωστά **84**

1.ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.....84

1.Προλογος

Ἡ ὀρθόδοξη μας Ἐκκλησία συμπεριλαμβάνεται στό προαιώνιο σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου. Μέ τό πλήρωμα τοῦ χρόνου ἔλαβε σάρκα καί ὄστᾶ. Ὅταν δηλαδή ὁ Θεός Λό-

γος ἔγινε ἄνθρωπος, Θεάνθρωπος, ὅλους ἐκείνους πού Τόν πίστεψαν καί δέχθησαν νά γίνουν ὀπαδοί του τούς κατάρτησε σέ σῶμα καί ἔγινε ὁ Ἰδιος ἡ κεφαλή τοῦ σώματος.

Αὐτό τό Σῶμα Εἶναι ἡ Ἐκκλησία μας καί ἀφοῦ ἡ κεφαλή της εἶναι θεανθρώπινη κι αὐτή εἶναι θεανθρώπινος ὀργανισμός, καί σκοπό ἔχει νά βοηθήσει τόν ἄνθρωπο νά γίνει Θεός.

Νά ἐπιτύχει τό σκοπό της, ὁ Ἰδρυτής της, τήν ἐφοδίασε μέ τή Χάρη του καί τήν εὐλογία Του, ἀλλά καί μέ τά ἐφόδια ἐκεῖνα πού τήν κάνουν ἱκανή νά φέρει σέ πέρας τό ἔργο της.

Τό Σῶμα πού λέγεται Ἐκκλησία ἔχει μέλη ἄνθρώπους πού φέρουν τά ἴχνη τῆς ἁμαρτίας καί προσπαθεῖ μέ διάφορους τρόπους καί φάρμακα νά τούς ἐπουλώσει τῆς πληγῆς καί νά τούς καθαρῶσει ἀπό τήν ἁμαρτία. Ἐπειδή ὅμως πολλοί ἀπό αὐτούς δέν ἀνταποκρίνονται σωστά καί δέ συμμορφώνονται μέ τίς ὑποδείξεις τῆς Ἐκκλησίας δέν ἀπολαμβάνουν τή θεραπεία πού πρέπει. Αὐτό βέβαια προέρχεται ἀπό ἄγνοια τῶν ὅσων γίνονται μέσα στό Ναό, ἀλλά καί τό συμβολισμό κάθε πράγματος πού χρησιμοποιεῖται στήν πορεία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἔτσι στίς σελίδες πού ἀκολουθοῦν, προσπαθήσαμε νά δώσουμε μιά σύντομη, ἀπλή καί περιεκτική ἐξήγηση, καί ἀνάλυση τῶν ὅσων γίνονται καί ὅσων ὑπάρχουν μέσα στόν ὀρθόδοξο μας Ναό, γιά νά διαφωτίσουμε τούς χριστιανούς

μας πού θέλουν νά ἐνημερωθοῦν γύρω ἀπό τήν Ἐκκλησία καί τό σωτήριο της ἔργο.

Ἡ προσπάθειά μας αὐτή ἄς θεωρηθεῖ τό δικό μας (δίλεπτο τῆς χήρας) στήν ποιμαντική διακονία, ἀλλά καί μιά πρόκληση γιά τούς ἱκανούς νά κάνουν κάτι πιό ὀλοκληρωμένο καί τέλειο γιά χάρη τῶν ἀπλῶν καί ἐμπερίστατων χριστιανῶν μας.

α.) *Τί σημαίνει Ἐκκλησία;*

Ἡ λέξη «Ἐκκλησία» σημαίνει συναθροίση. Ὁ ἀρχαῖος κόσμος τίς συναθροίσεις τοῦ λαοῦ γιά δημόσια θέματα τίς ὀνόμαζε, «ἐκκλησία τοῦ Δήμου» ἀπό τό ρῆμα «ἐκκαλῶ».

Οἱ Ἰουδαῖοι τίς θρησκευτικές τους συναθροίσεις τίς ὀνόμαζαν «Συναγωγές» ἀπό τό ρῆμα «συνάγω».

Ἀπό τίς συναθροίσεις, λοιπόν, τῶν ἀρχαίων καί τῶν Ἰουδαίων προέκυψε καί τρίτη, αὐτή τῶν χριστιανῶν. Σάν νέα συναθροίση αὐτή τῶν χριστιανῶν ἔπρεπε νά λάβει καί νέαν ὀνομασία. Ἔτσι στή συναθροίση τῶν χριστιανῶν, ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς ζωῆς της δόθηκε ἡ ὀνομασία, «Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἢ τοῦ Χριστοῦ», ὀνομασίες πού κυριαρχοῦν στήν Καινή Διαθήκη καί διαφέρουν βασικά ἀπό τίς ἄλλες ὀνομασίες, τόσο στήν προέλευση ὅσο καί στόν χαρακτήρα καί στό σκοπό.

3. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

(Ἡ ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας)

Ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία εἶναι τό σύνολο τῶν χριστιανῶν πού ἔχουν βαπτισθεῖ στό ὄνομα τῆς Παναγίας Τριάδος καί ἀναγνωρίζουν σάν Σωτήρα καί Λυτρωτή, ἀλλά καί σάν κεφαλή τους τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Αὐτοί συναθροιζόμενοι ἀποτελοῦν τήν Ἐκκλησία, τό «**Σῶμα τοῦ Χριστοῦ**»

Ἡ προέλευση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι θεία καί συνδέεται μέ τό προαιώνιο σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου¹. Αὐτός πού τήν θεμελίωσε, τήν πρόσλαβε, τήν συγκαλεῖ καί προνοεῖ γι' αὐτήν, εἶναι ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Λυτρωτής τοῦ κόσμου. Αὐτός εἶναι καί ἡ κεφαλή ὅλου τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καί εἶναι ἀχώριστος ἀπό τήν Ἐκκλησία καί πάντοτε ἐνωμένος μ' αὐτήν καί μέ τό κάθε μέλος χωριστά.

Πῶς ὅμως γίνεται κατορθωτή αὐτή ἡ ἐνότητα πού πρέπει νά εἶναι πραγματική καί ὄχι θεωρητική;

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐξηγεῖ πῶς γίνεται αὐτή ἡ ἐνότητα, παίρνοντας παράδειγμα ἀπό τό σῶμα μας: **«Ὅπως τό σῶμα εἶναι ἓνα, ἀλλ' ἔχει μέλη πολλά, ὅλα δέ τά μέλη τοῦ ἐνός σώματος, ἄν καί εἶναι πολλά, ἀποτελοῦν ἓνα σῶμα, ἔτσι καί ὁ Χριστός, μέ τό πλῆθος τῶν πιστῶν ἀποτελοῦν ἓνα σῶμα»²**. Αὐτή τή σχέση πού ἔχουν τά διάφορα μέλη τοῦ σώματος μεταξύ τους καί μέ τήν κεφαλή, γιά νά λειτουργεῖ ὁμαλά ὁ ὅλος ἄνθρωπος, αὐτή τή ὀργανική σχέση θέλει ὁ Θεός νά ἔχει κάθε χριστιανός μέ τό συνάνθρωπό του καί μέ τό Χριστό, μέσα στήν Ἐκκλησία καί παντοῦ. Ἔτσι λοιπόν ἡ ὀρθόδοξή μας Ἐκκλησία εἶναι, **“Σῶμα Χριστοῦ”** μέ κεφαλή τόν ἴδιο τό Χριστό.

¹ Ἐφεσίους,3,11.

² Α' Κορ.12,12.-27

Ἔτσι λοιπόν, Καί ἡ προέλευσή της εἶναι θεία καί συνδέεται μέ τό προαιώνιο σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου.³

Ὅταν λέμε πηγαίνω στήν Ἐκκλησία, θά πρέπει νά ἐννοοῦμεν ὅτι πηγαίνουμε στό Ναό γιά νά ἐνωθοῦμε μέ τούς ἄλλους χριστιανούς γιά νά ἀποτελέσουμε τήν Ἐκκλησία γιά νά προσφέρουμε στό Λυτρωτή καί Θεό μας λατρεία ζωντανή, πνευματική γιατί πλέον δέν εἴμαστε τά διασκορπισμένα πρόβατα, πού διεσκόρπισε ἡ μαγία τοῦ διαβόλου, ἀλλά εἴμαστε ὁ νέος Ἰσραήλ, τό νέο σῶμα τοῦ Χριστοῦ, πού μάζεψε ἀπό τά πέρατα τῆς οἰκουμένης καί τό ἔνωσε μέ τόν ἴδιο τόν Ἐαυτό Του. Ἡ Ἐκκλησία λοιπόν, εἶναι ἡ συνέλευση τῶν ἀπελευθερωμένων τέκνων τοῦ Θεοῦ, πού ἐνώνονται μεταξύ τους καί μέ τό Χριστό διά τῆς κοινῆς πίστεως καί τῆς κοινῆς συμμετοχῆς στό μυστικό δεῖπνο τῆς θείας Εὐχαριστίας.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι θεανθρώπινη ὑπαρξη καί σάν τέτοια μένει στόν αἰῶνα τόν ἅπαντα γιατί ἡ κεφαλή της εἶναι Θεανθρώπινη καί ἐπομένως αἰῶνια καί δέ φοβᾶται τίς ἀπειλές κανενός ἀπό τούς ἐχθρούς της, φτάνει μόνο νά ἀτενίζει πάντοτε πρός τόν Ἰδρυτή της.

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἔδωσαν πολλούς καί ποικίλους ὀρισμούς τῆς Ἐκκλησίας. Εἶπαν ὅτι εἶναι “ **κοινωνία Θεώσεως**” καί σάν τέτοια εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ στή γῆ καί πού ἀ-

³ □φρσιους. 3. 11.

νήκει στό μέλλοντα αἰῶνα, κι' ὅμως δέν παύει νά ζεῖ καί νά πολιτεύεται σ' αὐτό τόν κόσμο.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό αἰῶνιο καί ἀκατάλυτο οἰκοδόμημα πού δέ μπορεῖ καμιά δύναμη νά τό γκρεμίσει, γιατί ἰδρυτής καί προστάτης της εἶναι ὁ Θεός.

Ἡ Ἐκκλησία συμπεριλαμβάνει στούς κόλπους της ὄχι μόνο τούς ζῶντες πιστούς, ἀλλά καί τούς κεκοιμημένους ἀγίους καί αὐτούς ἀκόμα τούς ἀγίους ἀγγέλους. Ἔτσι διαιρεῖται στήν **στρατευομένη** καί στή **θριαμβεύουσαν**.

Εἶναι τόσο περιεκτική ἡ Ἐκκλησία, πού ἀποκαλεῖται“ τό πλήρωμα τῆς θείας Ἀληθείας καί τῆς θείας Δικαιοσύνης, τῆς θείας Ἀγάπης καί τῆς θείας Ζωῆς· τό πλήρωμα ὅλων τῶν θείων καί ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων πραγματικοτήτων”. Ἡ εὐλογημένη αὐτή συνέλευση πού λέγεται Ἐκκλησία, ξεχωρίζει ἀπό τίς ἄλλες κοσμικές συνελεύσεις σά ἐξῆς χαρακτηριστικά:

γ) Διαφέρει ἀπό τίς ἄλλες συναθροίσεις.

1. **Στό σκοπό:** Ὅλες οἱ κοσμικές συγκεντρώσεις ἔχουν κάποιο σκοπό πού ἐξυπηρετεῖ σχέδια ἀνθρώπων, ἢ καί σκοπούς ἐφημέρων πραγμάτων. Ἐνῶ ἡ χριστιανική συνέλευση στό Ναό ἔχει κυρίως σκοπούς καί στόχους πνευματικούς καί αἰῶνιους, ἀκατάλυτους, χωρίς βέβαια νά παραβλέπει καί τίς πρόσκαιρες ἀνάγκες τῶν μελῶν της.

2) **Στόν τρόπο συμμετοχῆς:** Στίς κοσμικές συνελεύσεις συνήθως διακρίνουμε τήν ἀτομικότη-

τα καί γι' αὐτό προέρχονται διαφωνίες καί πολλές φορές διαιρέσεις. Ἡ χριστιανική σύναξη εἶναι συμμετοχή καί κοινωνία καθολικότητας. Πολύ χαρακτηριστική εἶναι ἡ φράση τοῦ Παύλου· «**οὕτω οἱ πολλοί ἐν σῶμα ἐσμέν ἐν Χριστῷ, ὁ δέ καθείς ἐσμέν ἀλλήλων μέλη**»⁴ Δηλαδή « ἔτσι οἱ πολλοί εἴμεθα ἓνα σῶμα καί ὁ καθένας λειτουργεῖ ὡς ὄργανο τῶν ἄλλων» Κάθε πιστός συμπεριφέρεται σάν ἀδελφός καί διάκονος ὅλων χωρίς νά πάψει νά εἶναι καί πρόσωπο ξεχωριστό καί αἰώνιο. Ἡ Ἐκκλησία σάν σῶμα Χριστοῦ στηρίζεται στήν ἐνότητα καί συλλογικότητα τῶν μελῶν της, ὅπως τή θέλει ὁ ἰδρυτής της· «**ἵνα ὅσιν ἐν καθώς ἡμεῖς ἐν ἐσμέν**» ἔλεγε, ἀπευθυνόμενος ὁ Κύριος πρὸς τόν Πατέρα Του. Οἱ θεολόγοι αὐτή τήν ἐνότητα τήν ὀνομάζουν (**ἀλληλοπεριχώριση**), δηλαδή ὁ ἓνας μέσα στόν ἄλλο, ὅπως τά διάφορα μέλη τοῦ σώματος. Γι' αὐτό εἶναι ἀδύνατο νά χωρισθεῖ, γιατί ὁ Χριστός πού εἶναι ἐνωμένος μαζί της καί τήν συγκρατεῖ, δέ μπορεῖ νά χωρισθεῖ. Ἡ Ἐκκλησία στήν οὐσία της εἶναι ἀχώριστη. Ἐπειδή ὅμως σ' αὐτή ὑπάρχουν καί μέλη της ἄρρωστα μερικὲς φορές παρατηρεῖται διχασμός, ἀλλά αὐτό δέν ἀγγίζει τήν οὐσία τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ καί «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ.16,18).

Αὐτή ἡ Ἐκκλησία χαρακτηρίζεται σάν νύμφη τοῦ Χριστοῦ, “ **ἡ γυνή τοῦ ἀρνίου**”, πού οἱ γά-

⁴ Ρωμ. 12. 5.

μοι της θά γίνουν στά τέλη τῶν αἰῶνων. (Ἄποκ. 19,7).

Λένε οἱ Πατέρες ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό περιβάλλον γιά τό ὅποιο ὁ ἄνθρωπος ἔχει δημιουργηθεῖ καί μέσα σ' αὐτό εἶναι προωρισμένος νά ζήσει αἰώνια, γιατί αὐτή εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού ἀρχίζει ἀπό τόν κόσμο αὐτό.

Ὁ μακαριστός Ἰ. Πόποβιτς λέγει γιά τήν Ἐκκλησία τά ἐξῆς: “ Μέσα στήν Ἐκκλησία οἱ ἄνθρωποι ζοῦν μέ τούς ἀγγέλους... καί ἡ Ἐκκλησία εἶναι σχολεῖο στό ὅποιον οἱ ἄγγελοι μανθάνουν πολλές ἀληθείας τοῦ Θεοῦ ”(Πέτρο.1, 12). Καί ἀλλοῦ πάλιν, “ Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ θεῖος σκοπός καί τό νόημα ὅλων τῶν κόσμων, ὅλων τῶν ὄντων καί προπαντός τοῦ ἀνθρώπου”. Σίγουρα, εἶναι ἀνεξάντλητες οἱ ἐκφράσεις καί οἱ χαρακτηρισμοί τῶν Πατέρων γιά τήν Ἐκκλησία.

“Ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος καί «στῦλος καί Ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας»⁵. Αὐτή λοιπόν εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

δ') Ἡ προέλευση καί ὁ χαρακτῆρας τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ Πατέρες βλέπουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία φαίνεται ἀπό τήν Παλαιᾶ Διαθήκη, σέ γεγονότα πού συμβολίζουν τήν Ἐκκλησία τῆς Νέας Διαθήκης, ὅπως ἡ προσφορά ἀπό τόν Μελχισεδέκ “ ἄρτου καί οἴνου”, τό “ Πάσχα” τῶν Ἑβραίων, προφητεῖ-

⁵ Ἀ' Τιμ. 3,15.

ες, ἀλλά καί αὐτή ἡ Συναγωγή, δέν ἦταν ὑποτύπωση τῆς νέας Ἐκκλησίας; Ἡ Ἐκκλησία τῆς Π.Δ. περιοριζόταν στό νά καθοδηγεῖ τά μέλη της μέ τύπους καί σύμβολα. Οἱ θυσίες της καί οἱ τελετουργίες της δέν εἶχαν τή δύναμη νά ἐλευθερώσουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν ἁμαρτία καί τήν ἐνοχή. Ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι ἡ ἀρχή τοῦ νέου αἰῶνα τοῦ κόσμου. Εἶναι ὁ αἰώνας τῆς ἀνάπλασης τῶν ἀνθρώπων, γιατί μέσα στήν Ἐκκλησία καί ἐνωμένη μέ αὐτή βρίσκεται ἡ Παναγία Τριάς, ὁ Θεός. Ἡ χάρις καί ἡ σωτηρία πηγάζει στήν Ἐκκλησία ἀπό τήν Κεφαλή της, τόν Θεάνθρωπο Χριστό, καί χορηγεῖται στό κάθε μέλος καί σ' ὅλο τό πλήρωμα καί τελειοποιεῖται διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ κιβωτός τῆς σωτηρίας ὅσων θέλουν νά σωθοῦν.

Τά γενέθλια τῆς Ἐκκλησίας, τά γιορτάζουμε τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, Τήν ἡμέρα αὐτή γεννήθηκε, καί ἄρχισε ἐπίσημα καί πανηγυρικά, δυναμικά καί συστηματοποιημένα τή δράση της στόν κόσμο, μέ νέα δεδομένα, τήν σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου καί τήν ἔνωσή Του μ' αὐτήν. Κυρίαρχος πλέον καθοδηγητής καί Κυβερνήτης τό Πανάγιον Πνεῦμα, τό τρίτο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, γιά νά βοηθήσει τούς πιστούς νά ἀξιοποιήσουν τή Θυσία τοῦ Κυρίου, νά παράξουν καρπούς πνευματικούς εὐάρεστους στό ἕνα Τριαδικό Θεό γιά τή σωτηρία τους.

Γιά τοῦτο ἔχει ἐφοδιάσει τήν Ἐκκλησία μ' ὅλους «τούς θησαυρούς τῆς γνώσεως καί τῆς σοφί-

ας». Γνώσεως περὶ Θεοῦ, περὶ κόσμου, περὶ ζωῆς καὶ αἰωνιότητος. Τό Πανάγιον Πνεῦμα φώτισε τοὺς Ἀποστόλους καὶ συνεχίζει νά φωτίζει καὶ νά καθοδηγεῖ τοὺς ποιμένες καὶ διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας. Ὅ,τι ἀγαθόν προέρχεται ἀπὸ τῆ θυσία τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μέσα στήν Ἐκκλησία γίνεται κτῆμα τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου. Μέσα στήν Ἐκκλησία ἡ ζωὴ μας εἶναι μιά συνεχῆς ἐπικοινωνία μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ κατ' ἐπέκταση μετὰ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἡ σωτηρία προήλθε διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ συντελεῖται διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τό ὁποῖο διεγείρει τόν πόθο τοῦ ἀνθρώπου γιά τή σωτηρία του.

Ἡ Ἐκκλησία λοιπόν εἶναι κοινή μητέρα ὄλων τῶν ὀρθοδόξων καὶ κάθε ἕνας πού τήν ἔχει μητέρα, ἔχει καὶ τό Θεό Πατέρα.

ε') Ὁ σκοπός καὶ τό ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ σκοπός τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ταυτόσημος μέ τό σκοπό τοῦ ἰδρυτῆ της, τό Θεάνθρωπο Χριστό. Δηλαδή νά μαζέψει τά σκορπισμένα ἀπό τό διάβολο, πλάσματα τοῦ Θεοῦ, νά τά ἐπαναφέρει στό σωστό δρόμο τοῦ Κυρίου, νά τά ἀπαλλάξει ἀπό τήν ἁμαρτία, νά τά καινουριώσει καὶ νά τά ἐξασφαλίσει στήν αἰώνια βασιλεία τοῦ Κυρίου. Τό πῶς θά τό κατορθώσει αὐτό, θά τό δοῦμε ἐξετάζοντας τό πολύπλευρο της ἔργο.

Πράγματικά τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πολύπλευρο, καθολικό, γιατί ἀγκαλιάζει ὅλο τόν κόσμο, ὅλη τή δημιουργία. Γι' αὐτό ἄλλωστε ὀνο-

μάζεται καί Καθολική. Τό ἔργο της Ἐκκλησίας εἶναι: α) **Διδακτικό.** β) **Ἀγιαστικό καί λειτουργικό.** γ) **Ποιμαντικό.** δ) **Ἱεραποστολικό.** Γι' αὐτά θά μιλήσουμε στή συνέχεια ὅσο πιά σύντομα γίνεται.

α) **Διδακτικό.** Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, λέγει, ὅτι ὁ Θεός ἔτοποθέτησε στήν Ἐκκλησία, “ **πρῶτον Ἀποστολους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους.**”⁶ Ἡ ἐνέργεια αὐτή τοῦ Κυρίου ἀποσκοπεῖ στό νά διδάξει καί νά καταρτίσει τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, στό νά γίνουν ἱκανοί νά κατανοήσουν τό σκοπό καί τά μυστήρια τοῦ Θεοῦ καί νά γίνουν ἔτοιμοι γιά τόν ἀγιασμό καί τήν ὀλοκληρωμένη ἔνωση τους μέ τό Θεανθρώπινο σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τήν Ἐκκλησία.

Τῆς εισόδου κάθε μέλους στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας προηγεῖται ἡ διδασκαλία καί ἡ κατήχηση καί ἀκολουθεῖ ὁ ἀγιασμός διά τῶν Μυστηρίων.

β) Ἀγιαστικό - λειτουργικό. Πῶς ὅμως ἀγιάζει ἡ Ἐκκλησία; Ἀγιάζω, σημαίνει καθαρίζω, ἀπαλλάσσω ἀπό τή βρωμιά. Καί ἡ Ἐκκλησία αὐτό κάνει στά μέλη της. Ἀπαλλάσσει τοὺς πιστοὺς της ἀπό τή λέρα τῆς ἁμαρτίας, μέσῳ τῶν Μυστηρίων της, στά ὁποῖα ὁ Λυτρωτής Χριστός ἐναπέθεσε τήν ἀγιαστική, τήν καθαρική Χάρη Του. Ὁ ἴδιος εἶναι πού ἀγιάζει καί καθαρίζει διά τοῦ ἀγίου Πνεύματος τήν Ἐκκλησία γιά νά τήν “ **παραστήσει ἀμώμητη, χωρὶς λέρα ἢ ζαρωματιά, σάν νύμ-**

⁶ Α΄ Κορινθ. 12. 28.

φη στό πλευρό του ὅταν θά γίνουν οἱ γάμοι Του στό τέλη τῶν αἰώνων.⁷

Θέλετε νά μάθετε τόν τρόπο τοῦ καθαρισμοῦ; Διά τῶν Μυστηρίων ὅπως ἔχουμε πει: «**τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ρήματι,**»(στό πιό πάνω μέρος) Δηλαδή, μέ τό λουτρό τοῦ βαπτίσματος, καί “ἐν ρήματι”, μέ τό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως ἐξηγεῖ, ὁ Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης.

Μετά τό βάπτισμα καί τό χρῆσμα τελειώνεται τό νέο μέλος καί γίνεται ἰκανό νά παρευρίσκειται στήν τέλεση τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, πού εἶναι τό Μυστήριον τῶν Μυστηρίων. πού εἶναι τό κέντρο τῆς σωτηρίας μας καί ὁ ἄξονας πού πρέπει νά περιφερόμαστε. Μέ τό Μυστήριον αὐτό ζοῦμε συνεχῶς τήν ἀναπαράσταση τῆς Θυσίας τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ, προσφέροντάς την στό Θεό καί Πατέρα καί αὐτό γίνεται κατ’ ἐντολή τοῦ ἰδίου τοῦ Κυρίου. Ἡ συμμετοχή τοῦ πιστοῦ στό Μυστήριον αὐτό, τόν ἐνώνει μέ τό Χριστό καί μέ ὅλο τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἔτσι κατορθώνεται ἡ ἐνότητα καί ἡ κοινωνία τῶν χριστιανῶν πού εἶναι αὐτό τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ κοινωνία τῶν ἁγίων καί σεσωσμένων ἀνθρώπων. Ἡ Ἐκκλησία, συμβάλλει ἀκόμα στόν ἁγιασμό τῶν πιστῶν καί μέ τίς ἄλλες ἀκολουθίες καί προσευχές της. Ἄλλά καί τά προσβλημένα της τέκνα ἀπό κά-

⁷ □φες. 5. 26,27.

ποια ἁμαρτία τὰ θεραπεύει, τὰ καθαρίζει καί τὰ ἐπαναφέρει στήν κατά Θεό ζωή, μέ τό σωτήριο Μυστήριο τῆς **μετάνοιας** καί τῆς **ἐξομολόγησης**. Αὐτό, μέ λίγα λόγια εἶναι τό ἁγιαστικό - λειτουργικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

γ). Ποιμαντικό Ἡ Ἐκκλησία παρουσιάζεται ἀπό τό Εὐαγγέλιο σάν ποιμνη μέ ποιμένα τόν Κύριο ⁸. Ὁ κατ' ἐξοχήν ποιμένας εἶναι ὁ Χριστός, ὁ Ἀρχιποιμένας. Μετά ὅμως τήν σωματική Του Ἀνάληψη, ἔδωσε στήν Ἐκκλησία τούς ἀνθρώπους ποιμένες καί διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τούς καθιστᾶ ἱκανούς νά ποιμένουν νά καθοδηγοῦν τήν Ἐκκλησία. (Ἐφεσ.4, 11,16)

Ὁ ἀποστολος Παῦλος ἐφιστᾶ τήν προσοχή τῶν ποιμένων, μέ τά ἐξῆς λόγια: « **προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καί παντί τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμᾶς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμένειν τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ...**» (**Πράξ, .20,28**). Καί ὁ ἀπόστολος Πέτρος παραγγέλει σ' αὐτούς πῶς νά ποιμένουν τήν Ἐκκλησία, «**Ποιμάνετε τό ἐν ὑμῖν ποιμνιο τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μή ἀναγκαστικῶς, ἀλλ' ἐκουσίως, μηδέ αἰσχροκερδῶς, ἀλλά προθύμως...**» (**Α. Πέτρ. 5, 2,3**).

Ὅπως ἀντιλαμβανόμαστε τό ἔργο τῆς διαποιμάνσης τῶν χριστιανῶν εἶναι βασικό καί σπουδαῖο ἔργο τῶν ποιμένων, ἄλλά καί δύσκολο.

⁸ Ματθ. 26, 30.
□Ιω□ν. 10,16

Αὐτοί, οἱ ποιμένες ἔχουν τήν εὐθύνη γιά τόν καταρτισμό τῶν ἐνοριτῶν τους γιά τίς ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου καί τήν ἀκρίβεια τῶν δογμάτων τῆς πίστεως. Οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας θά χειραγωγήσουν κάθε πιστό πῶς θά πολιτεύεται καί πῶς θά ζεῖ κατά Χριστόν, ἀκόμα δέ θά καθοδηγοῦν σωστά τόν χριστιανό καί γιά τά προβλήματα τῆς παρουσίας ζωῆς σύμφωνα μέ τό φῶς τοῦ Εὐαγγελίου.

Οἱ σωστοί ποιμένες ἀγρυπνοῦν γιά νά μήν ἐπιτρέψουν σέ κανένα προβατόσχημο λύκο νά μπεῖ στήν μάνδρα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία μέ τό ποιμαντικό της ἔργο, γίνεται ἀφ' ἑνός ὁ πνευματικός τροφοδότης καί συντηρητής τῶν πιστῶν καί ἀφ' ἑτέρου προστάτης καί ἀσπίδα γιά τά μέλη της.

δ). Ἱεραποστολικό Ἡ Ἐκκλησία, μέ τή σωστή διδασκαλία γίνεται θερμοκήπιο ἱεραποστολῆς. Ἀπό τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας γενιοῦνται τά νέα στελέχη πού θά δράσουν ἱεραποστολικά, νά μεταφέρουν συνεχῶς τό μήνυμα τῆς χαρᾶς καί τῆς ἐλπίδας γιά σωτηρία, τόσο ἐντός ὅσο καί ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας, στοὺς ἡμέτερους καί στοὺς ξένους. Νά μεταφέρουν τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους κατά τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου: **“πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη”** (Λουκ. 24, 47) Ἡ Ἱεραποστολή, εἶναι καθήκον καί ὑποχρέωση καί ὀφειλή τῆς Ἐκκλησίας καί ἀλλοίμονο ἂν παραμελεῖται.

Μέχρι ἐδῶ ἔχουμε δεῖ τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία καί ποιός ὁ σκοπός καί τό ἔργο της καί κατανοοῦμε μ' αὐτά τά λίγα πού ἔχουμε ἀναφέρει, τή σπουδαιότητα καί τήν ἀναγκαιότητά της στό σημερινό κόσμο τῆς ἀποστασίας καί τῆς πλάνης. Σήμερα ἡ Ἐκκλησία, εἶναι γιά πολλούς Ὁρθόδοξους καί μή, νέους, ἡ Κιβωτός τῆς σωτηρίας. Σ' αὐτήν βρίσκουν καταφύγιο, λιμάνι γαλήνης καί εἰρήνης, ὅλοι οἱ καταπονεμένοι ἀπό τήν ἁμαρτία ἄνθρωποι ἀνακουφίζονται, ἐλευθερόνονται ἀπό τά βάρη τῶν ἐνοχῶν τους, γιατί λαμβάνουν ἐλπίδα σωτηρίας κάτω ἀπό τή σκέπη τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία συνάγεται κάτω ἀπό τούς θόλους των μεγαλοπρεπῶν Ναῶν μας, τῶν ὁποίων ἀκολουθεῖ ἡ ἱστορία καί ἡ περιγραφή.

4.Ο ΟΡΘΟΔΟΣΟΣ ΝΑΟΣ

(Ἱστορία τοῦ ναοῦ)

Ὁ Θεός, σίγουρα δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό Ναούς καί οἰκοδομές, ἀλλά ὁ ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη νά ἔχει ναούς γιά νά ἐκδηλώνει στό χῶρο αὐτό τή λατρεία τοῦ Δημιουργοῦ του καί νά εὐχαριστεῖ τόν Δωρεοδότη του. Στό χῶρο τοῦ Ναοῦ μαζεύεται ἡ χριστιανική σύναξη γιά νά ἀναπέμψει στό Θεό προσευχές δοξολογίας καί εὐχαριστίας γιά τίς τόσες εὐεργεσίες πού ἀπολαμβάνει.

Τό κτίσιμο τέτοιου οἰκοδομήματος καί τῆς ἀφιερώσεώς του στό Θεό, ἔχει τήν ἀρχή του ἀπό τήν ἐποχή τοῦ βασιλιά Σολομώντα. Ὁ βασιλιάς αὐτός, γιός τοῦ Δαυΐδ, ἔκτισε ἕνα μεγαλοπρεπῆ Ναό καί τόν ἀφιέρωσε στόν Ὑψιστο. Αὐτό ὅπως φαίνεται ἄρεσε στό Θεό. Καί αὐτό βγαίνει ἀπό τήν ἀπάντηση τοῦ Θεοῦ πρὸς τό πατέρα τοῦ Σολομώντα, τό βασιλιά Δαυΐδ, ὁ ὁποῖος ζήτησε νά κτίσει ναό στό Θεό. Λέγει ὁ Σολομών· « **Καί εἶπεν Κύριος πρὸς τόν πατέρα μου, ἀνθ' ὧν ἦλθεν ἐπὶ τήν καρδίαν σου τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καλῶς ἐποίησας ὅτι ἐγενήθη ἐπὶ τήν καρδίαν σου**»(*Γ.Βασ.8, 18*). Τό «καλῶς ἐποίησας» μαρτυρεῖ τήν εὐαρέσκεια τοῦ Κυρίου στήν ἀπόφαση τοῦ Δαυΐδ νά ἀνεγείρει ναό στόν Κύριο. Ὅμως δέν τοῦ ἐπέτρεψεν ὁ Θεός γιατί, ἦταν ἄνδρας αἱμάτων» καί τό ἔργο ἔφερε εἰς πέρας ὁ γιός του ὁ Σολομών. Προσευχόμενος ὁ Σολομών στό Θεό, γιά τό ἔργο αὐτό, ἔλεγε· « **Κύριε, ἐσένα πού δέ χωρεῖ ὁ οὐρανός θά σέ χωρέσει ὁ ναός αὐτός; κι' ὅμως παρά τήν ἀπειρότητά σου καί τή μεγαλωσύνη σου, ρίξε σέ παρακαλῶ βλέμμα σπλαχνικό στήν προσευχή μου, καί ἄς εἶναι οἱ ὀφθαλμοί σου στραμμένοι πρὸς τό ναό τοῦτο καί ὅσοι προσεύχονται σ' αὐτόν καί ζητοῦν τή βοήθειά σου θά εἰσακούεις σ' αὐτούς καί θά τούς συγχωρεῖς...καί ἴλεως ἔση καί δώσεις ἀνδρὶ κατὰ τήν καρδίαν αὐτοῦ**».

Μετά τήν προσευχή αὐτή ἀπαντᾷ ὁ Θεός. **«Πεποίηκα κατά πᾶσαν τήν προσευχή σου, ἡγίακα τόν οἶκον τοῦτον, ὃν ὠκοδόμησας τοῦ θέσθαι τό ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τόν αἰῶνα, καί ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ καί ἡ καρδία μου πάσας τάς ἡμέρας»** (Γ. Βασιλ. 9,3). Δηλαδή ἱκανοποίησα ὅλα τά αἰτήματά σου καί ἀγίασα τό ναό πού ἔκτισες στό ὄνομά μου, καί σ' αὐτόν θά εἶναι πάντοτε στραμμένοι πάντοτε οἱ ὀφθαλμοί μου καί ἡ καρδία μου.

Πρῶτο, λοιπόν, μεγαλοπρεπές οἰκοδόμημα γιά τή λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἦταν ὁ ναός πού ἔκτισε ὁ σοφός Σολομών ἐκεῖ πηγαινάν οἱ Ἰουδαῖοι καί λάτρευαν τό Θεό, ἐκεῖ σύχναζε καί Ὁ Χριστός καί οἱ μαθητές του καί ἐπροσεύχοντο. (Πράξ. 3, 1). Ὁ μεγαλοπρεπής αὐτός ναός καταστράφηκε τό 40 μ.Χ. ἀπό τοὺς Ρωμαίους, ἔνεκα τοῦ μεγάλου ἐγκλήματος πού διέπραξαν οἱ Ἑβραῖοι ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ.

Μετά τήν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου στοὺς οὐρανούς, οἱ ἀπόστολοι καί οἱ νέοι μαθηταί τοῦ Κυρίου, ἐμαζεύονταν σέ εἰδικούς χώρους καί τελούσαν τήν θείαν Εὐχαριστία. Οἱ χώροι αὐτοί λέγονταν “ Εὐκτήριοι οἶκοι ” σπίτια προσευχῆς. Ἐνας τέτοιος τόπος ἦταν καί τό Ὑπερῶο στήν Ἱερουσαλήμ. Ἀργότερα ἐπειδή πλήθαιναν οἱ χριστιανοί ἀναζήτησαν πιά εὐρύχωρο μέρος καί κατάλληλα διαρρυθμισμένο γιά νά τελοῦν τή θεία Εὐχαριστία· τοὺς χώρους αὐτούς τοὺς ὀνόμαζαν Ναούς. Τέτοι-

οι Ναοί ὑπῆρχαν ἐπί Διοκλητιανοῦ, ἀλλά τοὺς κατέστρεψε ὁ εἰδωλολάτρης αὐτοκράτορας μέ τοὺς διωγμοὺς πού ἐξαπέλυσε ἐναντίον τῶν χριστιανῶν.

Φαίνεται ὅτι οἱ Ναοί αὐτοὶ προῆλθαν ἀπὸ τὰ “Μαρτύρια”. Τὰ Μαρτύρια ἦταν μικρά οἰκοδομήματα πού ἔκτιζαν οἱ χριστιανοὶ πάνω στοὺς τάφους τῶν μαρτύρων καὶ τὰ ὁποῖα στίς τρεῖς πλευρές εἶχαν ἀψίδες. Κάτω ἀπὸ τίς ἀψίδες αὐτές μαζεύονταν οἱ χριστιανοὶ κάθε ἐπέτειο τοῦ θανάτου τοῦ Μάρτυρα καὶ τελοῦσαν τή θ. Λειτουργία. Μέ τόν καιρόν αὐτές οἱ ἀψίδες ἐξελήχθησαν σέ μεγαλοπρεπεῖς Ναοὺς.

Ὅπως ἀποδεικνύεται ἱστορικά, ἡ πλάκα τοῦ τάφου τοῦ Μάρτυρα χρησιμοποιοῦνταν σάν Ἄγία Τράπεζα, πού τελοῦσαν τή Θεία Εὐχαριστία τήν ἡμέρα τῆς γιορτῆς τοῦ Μάρτυρα. Τό γεγονός αὐτό ἐπηρέασε πολύ τή μελλοντική πορεία τοῦ Ναοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Τό μισό δεύτερο τοῦ 4ου αἰώνα, οἱ χριστιανοὶ μετέφεραν τὰ λείψανα τῶν Μαρτύρων στίς πόλεις καὶ ἔκτιζαν μεγαλοπρεπεῖς Ναοὺς καὶ τοποθετοῦσαν τὰ λείψανα κάτω ἀπὸ τήν Ἄγία Τράπεζα. Γι' αὐτό συνεχίζεται μέχρι σήμερα ὁ καθαγιασμός καὶ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ μέ τήν τοποθέτηση στήν Ἄγία Τράπεζα λείψανα Ἁγίων. Τόσο ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ὅσο καὶ ὁ Ἰουστινιανός, ἀνέλαβαν δράση γιά τήν ἀνοικοδόμηση παλαιῶν καὶ νέων Μαρτυρίων - Ναῶν.. Τό ἔργο αὐτό τό συνέχισαν καὶ ἄλλοι χριστιανοὶ αὐτοκράτορες, μέ ἀπο-

κορύφωμα τό μεγαλοπρεπή Ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας στήν Κωνσταντινούπολη, πού ἔκτισε ὁ Ἰουστινιανός καί καυχώμενος εἶπε **“νενίκηκά σε Σολομών”**. Ἐκτοτε πέρασαν οἱ Ναοί σέ διάφορους ρυθμούς καί σχήματα τά ὁποῖα δέν θά ἀναφέρουμε ἐδῶ.

Κάθε Ναός πού κτιζόταν ἀφιερωνόταν εἴτε στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, εἴτε τῆς Θεοτόκου, εἴτε στό ὄνομα κάποιου ἁγίου Μάρτυρα. Θά πρέπει νά ποῦμε ὅτι κάθε Ναός ἐγκαινιάζεται καί ἀγιάζεται ἀπό τόν ἐπίσκοπο διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί κατά τήν τελετήν τῶν Ἐγκαινίων πού τελεῖται μέ ἀγρυπνία, χρειεῖται ἐσσωτερικά μέ ἅγιο Μῦρο καί στήν ἁγία Τράπεζα τοποθετοῦνται λείψανα ἁγίων.

5. ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΝΑΟΥ

Στήν τελική του μορφή ὁ ὀρθόδοξος Ναός διακρίθηκε σέ τρία μέρη. Τό νάρθηκα ἢ πρόναο, τόν κυρίως Ναό καί τό ἱερό Βῆμα.

Νάρθηκας ἢ πρόναος λέγεται τό πρὸς τά δυτικά μέρος τοῦ Ναοῦ, ἀπό τό ὁποῖον ἄλλοτε οἱ κατηχούμενοι παρακολουθοῦσαν τό πρῶτο μέρος τῆς θείας Λειτουργίας τήν λεγομένην λειτουργία τῶν Κατηχουμένων. Στό μέρος αὐτό τοῦ Ναοῦ ἐτελοῦντο καί διάφορες τελετές καί ἀκουλουθίες.

Ὁ κυρίως Ναός Στόν κυρίως Ναό διακρίνουμε, **Τά στασίδια, τόν ἀρχιερατικό θρόνο, τόν ἄμβωνα, τά ἀναλόγια, τό σολέα ἢ σολεῖον, τό εἰκονοστάσι ἢ τέμπλο.**

Τά στασίδια, εἶναι τά ξύλινα καθίσματα γιὰ νά ξεκουράζουν τούς πιστούς κατά τίς μεγάλες ἀκολουθίες καί στίς στιγμές πού ἐπιτρέπεται τό κάθισμα. Ἐδῶ θά πρέπει νά ἐπισημάνουμε ὅτι δέν εἶναι σωστό νά ἀναγράφονται ὀνόματα στά στασίδια καί νά τά διεκδικοῦν οἱ δωρητές, γιατί ὅ,τι δωρηθεῖ στήν Ἐκκλησία εἶναι κοινό, χάνει τή ἰδιοκτησία του, ἀνήκει στήν Ἐκκλησία.

Ὁ ἀρχιερατικός θρόνος, βρίσκεται στά δεξιά τοῦ εἰσερχομένου στόν κυρίως Ναό καί εἶναι τοποθετημένος ἐπάνω στό σολέα. Ἀρχικά ἦταν στή μέση τοῦ Ναοῦ. Στό θρόνο αὐτό, στέκει ὁ ἐπίσκοπος ὅταν χοροστατεῖ. Στό θρόνο, εἶναι τοποθετημένη καί ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἐπειδή Αὐτός εἶναι ἡ κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀρχιερέας εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Κυρίου καί μετέχει στήν Ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ καί εἶναι ἡ ὄρατή κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό λέγει καί ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος, “ ὅπου ἐπίσκοπος ἐκεῖ καί ἡ Ἐκκλησία”.

Ὁ ἄμβωνας, βρίσκεται ἀριστερά ἀπέναντι τοῦ Δεσποτικοῦ θρόνου στηρίζεται δέ, σέ μιά ἀπό τίς κολῶνες τοῦ Ναοῦ. Πῆρε κι' αὐτός διάφορες μορφές καί σήμερα ἀκόμα βλέπουμε διαφοροποιήσεις. Ἀπό τόν ἄμβωνα στά χρόνια τῶν Κατηγου-

μένων, ὁ διάκονος ἀπάγγελε τὰ εἰρηνικά καί διέτασσε τοὺς Κατηχούμενους νά ἀπέλθουν. Καί ἡ αὐτοκρατορική στέψη ἐγένετο στόν ἄμβωνα ὅπου ὁ Πατριάρχης ἔχριε σταυροειδῶς μέ Μῦρο τόν αὐτοκράτορα. Σήμερα ἀπό τόν ἄμβωνα διαβάζεται τό Εὐαγγέλιο καί κάποτε γίνεται τό κήρυγμα τοῦ θείου λόγου.

Τά ἀναλόγια, εἶναι τὰ ξύλινα βήματα πού βλέπουμε δεξιά καί ἀριστερά τῶν χορῶν τῶν ψαλτῶν. Στά παλιά χρόνια πού ἔψαλλεν ὁ λαός ἦταν στό κέντρο τοῦ Ναοῦ μέ τόν ἄμβωνα. Ὅταν ὁμως ἐπεκράτησε ἡ ἀντιφωνική ψαλμωδία πού χώρισε τοὺς ψάλτες σέ χορούς, ἐτοποθετήθησαν δύο ἀναλόγια, ἓνα σέ κάθε χορό ὅπως τὰ βλέπουμε σήμερα, γιά χρήση τῶν ψαλτῶν.

Σολέας, εἶναι ὁ χώρος μεταξύ τοῦ τέμπλου καί τοῦ θρόνου τοῦ ἀρχιερέα τόν ὁποῖο βλέπουμε χωρισμένο μέ κιγκλίδωμα σέ πολλοὺς Ναοὺς.

Τό εἰκονοστάσι, εἶναι τό σκαλιστό ξύλινο διάφραγμα πού χωρίζει τό ἅγιο Βῆμα ἀπό τόν κυρίως Ναό. Αὐτό σάν ἄλλο τεῖχος καλύπτει τὰ τελούμενα ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Βήματος ἐνῶ στρέφει πρὸς τοὺς πιστοὺς τίς εἰκόνες του, τὰ ὀρατά σημεῖα τῶν ἀοράτων πραγμάτων. Παλιά τό τέμπλο δέν εἶχε τήν ἴδια μορφή ἦταν ἓνα χαμηλό κιγκλίδωμα πού χώριζε τόν κυρίως Ναό ἀπό τό Ἱερό Βῆμα. Τή σημερινή του μορφή τήν πῆρε μετά τόν θρίαμβο τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν εἰκονομάχων. Στή μέση τοῦ τέμπλου βλέπουμε τήν Ὁραία Πύλη, βλέποντας πρὸς τό τέμπλο καί δεξιά μας εἶναι το-

ποθετημένη μιᾷ μεγάλη εἰκόνα τοῦ Βασιλέα Χριστοῦ καί σ' ἄριστερά μας εἶναι τοποθετημένη μεγάλη εἰκόνα τῆς Παναγίας μας καί στή συνέχεια βλέπουμε μεγάλες εἰκόνες τοῦ Προδρομοῦ, τοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καί ἄλλες. Στίς δύο ἄκρες τοῦ τέμπλου βρίσκονται δύο μικρές θύρες πού ἔχουν ζωγραφισμένους, ἢ μιᾷ τόν Ἀρχάγγελο Μιχαήλ καί ἢ ἄλλη τόν Γαβριήλ, σάν ἄλλους φρουρούς νά ἐμποδίζουν αὐτούς πού μπαίνουν στό ἱερό. Ψηλά στό τέμπλο εἶναι τοποθετημένες μικρές εἰκόνες συνήθως ἀπό τό δωδεκάορτιον τῆς Ἐκκλησίας. Πιό ψηλά δεσπόζει ὁ Ἐσταυρωμένος Κύριος καί δίπλα Του ἡ Παρθένος καί Μητέρα Του Μαρία καί ὁ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος. Ἐπίσης ἀπό ψηλά κρέμονται ἀσημένια καντήλια πρὸς τιμὴ τῶν εἰκονιζομένων ἀλλά καί νά φωτίζουν τό χῶρο ὅπως παλιά στό ναό τοῦ Σολομῶντος οἱ χρυσές λυχνίες. (Α. Βασιλ. 7, 9).

Τό Ἅγιο Βῆμα, εἶναι τό πιό μικρό ἀλλά καί τό ἱερότερο μέρος, εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ναοῦ. Εἶναι τὰ “ Ἅγια τῶν Ἁγίων” γιατί ἐδῶ ἀγιάζονται τὰ τίμια δῶρα καί μεταβάλλονται σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Πάνω στήν ἁγία Τράπεζα βρίσκεται πάντοτε το σῶμα τοῦ Κυρίου μέσα στό ἄρτοφόριο.

Στόν ἱερό αὐτό χῶρο διακρίνουμε, τήν ἁγία Τράπεζα, καί τήν ἱερὴ Πρόθεση, ἢ Προσκομιδὴ. Ἄλλοτε ὑπῆρχαν τό Σύνθρονο καί τό σκευοφυλάκιο, ἀλλά σήμερα ἐξέλειπαν.

Ἡ ἅγια Τράπεζα, εἶναι τοποθετημένη στό μέσον τοῦ χώρου καί κατασκευάζεται ἀπό ξύλο σκαλιστό ἢ μάρμαρο. Ἡ ἅγια Τράπεζα εἶναι ὁ Γολγοθᾶς, τό Θυσιαστήριον πάνω στό ὁποῖον ἐπαναλαμβάνεται σέ κάθε Λειτουργία ἡ ἀναίμακτη θυσία τοῦ Κυρίου. Κατά τή Μεγάλη Εἵσοδο τά τίμια δῶρα πού συμβολίζουν τόν Χριστό, μεταφέρονται στήν ἅγια Τράπεζα γιά νά ἐπιτελεσθεῖ τό Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, γιά νά θρέψει καί νά ἀγιάσει τίς ψυχές πού συμμετέχουν καί μεταλαμβάνουν ἀπό τήν Θυσίαν αὐτήν. Ἐπάνω στήν ἅγια Τράπεζα καί μέσα στό ἄρτοφόριον, φυλάγεται ὀλόχρονα τό Σῶμα τοῦ Κυρίου γιά νά μεταλαμβάνουν οἱ πιστοί σέ ἔκτακτες ἀνάγκες. Εἶναι λοιπόν ἡ ἅγια Τράπεζα, Θυσιαστήριον, Γολγοθᾶς, μυστική, ἢ πνευματική Τράπεζα.

Ἡ Ἱερή Πρόθεση. Μπαίνοντας στό Ναό τή βλέπουμε στά ἄριστερά· εἶναι ἓνα κοίλωμα μέσα στόν τοῖχο καί εἶναι σάν μιά μικρή Τράπεζα στήν ὁποία μεταφέρονται οἱ προσφορές, ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος πού ξεχωρίστηκαν γιά τή θ. Λειτουργία. Γιά τά ὅσα γίνονται ἐδῶ ἀναφερθήκαμε σέ εἰδικό μέρος.

Αὐτός εἶναι ὁ Ναός καί ὅσα ὑπάρχουν σ' αὐτόν καί εἶναι ἀναγκαῖα γιά τό ἔργον τῆς λατρείας μας. Θά πρέπει νά τονισθεῖ ἐδῶ, ὅτι ὁ Ναός εἶναι καί οἶκος Θεοῦ, ἔτσι τόν θεωροῦμε καί σήμερα.] εἶναι δέ γιά μᾶς χῶρος ἱερός. Ἡ πίστη αὐτή προέρχεται ἀπό τή διαβεβαίωση πού ἔδωσεν ὁ Θε-

ός στόν Σολομῶντα... «**καί ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ καί ἡ καρδία μου πᾶσας τάς ἡμέρας**» (Γ. Βασιλ. 9,3). Βεβαιώνει ὁ Θεός, ὅτι στό μέρος πού θά λατρεύεται τό ὄνομά Του, ἐκεῖ θά εἶναι ἐστραμμένη ἡ προσοχή Του καί θά ἐκδηλώνεται ἡ παρουσία Του.

Ὁ Συμεών Θεσσαλονίκης, λέγει γιά τό θέμα αὐτό τά ἐξῆς: «**Ὁ ναός λοιπόν, ἄν καί συντεθειμένος ἀπό ἄψυχον ὕλην, εἶναι ὅμως οἶκος Θεοῦ, ἐπειδή ἀγιάζεται διά τῆς Θείας χάριτος μέ τάς εὐχάς τάς ἱερατικάς καί δέν εἶναι πλέον καθώς οἱ ἄλλοι οἶκοι, ἀλλά ἀφιερωμένος εἶναι ἐπί γῆς εἰς τόν Θεόν καί πλουτεῖ τήν χάριν του νά ἔχει ἔνοικον αὐτόν τόν Θεόν καί τήν δόξαν του ἐν αὐτῷ καί τήν χάριν...βλέπομεν προφανέστατα ὅτι θεῖαι ὄντως δυνάμεις ἐνεργοῦνται εἰς τούς ναούς καί ἐμφάνειαι ἀγγέλων καί ἀγίων καί θαύματα τελοῦνται καί ζητήματα δίδονται καί ἰάματα χαρίζονται.** Ὅπου εἶναι λοιπόν τοῦ Θεοῦ ὀνομασία καί ἐπίκλησις τοῦ ποιητοῦ τοῦ παντός... ἐκεῖ ὅλα ἅγια καί ὅλα ἐνεργοῦν καί σώζουν διά τῆς ἐν ἑαυτοῖς χάριτος».

Πραγματικά ὁ Ναός μας εἶναι οἶκος Θεοῦ καί τόπος ἀγιασμάτος τῆς δόξας Του καί πηγὴ πολλῶν δωρεῶν στόν πιστό πού εἰσέρχεται σ' αὐτόν μέ ἐπίγνωση. Ἐδῶ καθαρίζεται διά τοῦ Βαπτίσματος καί ἀγιάζεται δι' ὅλων τῶν Μυστηρίων καί ἀθανατοποιεῖται καί σώζεται. Ἀλλά καί ἀπό τό χῶρο αὐτό πέμπεται στήν ἄλλη ζωή.

Ὁ προφήτης καί βασιλιάς Δαυΐδ τιμοῦσε πολύ τό ναό, ὅταν ἔλεγε: “ **Κύριε, ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου καί τόπον σκηνώματος δόξης σου**” (Ψαλ.25,28). Καί ὁ ἱερέας παρακαλεῖ, στήν ὀπισθάμβωνον εὐχή: **...ἀγιάσον Κύριε, τοὺς ἀγαπῶντας τήν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου καί ἀλλοῦ ψάλλομεν “ ἅγιος ὁ ναός σου θαυμαστός ἐν δικαιοσύνη”**.

Ὁ Ναός, εἶναι ὁ οὐρανός στή γῆ. Μέσα στό Ναό οἱ πιστοί, ἀπαλλαγμένοι ἀπό τή γοητεία τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου καί τή μέθη τῶν παθῶν καί ἐπιθυμιῶν, ἔχουν μιά μόνον ἐπιθυμία, νά ἐπικοινωνίσουν μέ τόν Πλάστη τους καί νά ζητήσουν τή βοήθεια καί τήν εὐλογία Του. Ὁ πιστός κατευθύνει τήν προσευχή του στό θρόνο τῆς χάριτος γιά βρεῖ τό ἔλεος πού χρειάζεται καί τή βοήθεια τήν ἀκαταμάχητη. Καί τό σπουδαιότερο ἔρχεται ὁ Θεός νά συναντηθεῖ καί νά ἐνωθεῖ μέ τόν ἄνθρωπο, νά ἀνυψώσει τόν πεσμένο ἀπό τήν ἁμαρτία ἄνθρωπο, ψηλά στόν οὐρανό νά τόν θεώσει. Δίκαια λοιπόν λέμε ὅτι ὁ Ναός εἶναι καί θρόνος Θεοῦ καί ἀγιαστήριο Κυρίου.

Μέσα στό Ναό οἱ εὐσεβεῖς ψυχές βρίσκονται στό σπίτι τοῦ πατέρα, αἰσθάνονται τή χαρά τοῦ παιδιοῦ πού βρίσκεται συνεχῶς στήν πατρική ἀγκάλη, στό πατρικό σπίτι. Μέσα στόν Ὁρθόδοξο Ναό οἱ πιστοί προγεύονται τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πού ἀρχίζει ἀπό ἐδῶ καί ὀλοκ-ληρώνεται στό μέλλοντα αἶώνα.

Κάτω ἀπό τούς θόλους τοῦ Ναοῦ συναγμένη ἡ Ἐκκλησία, τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, φανερώνει καί τή στενή σχέση της μέ τή θριαμβεύουσα Ἐκκλησία, μέ τά μνημόσυνα καί τίς λειτουργεῖες της.

Ἄκόμα, ὁ Ναός μέ τό σχῆμα του καί τό διάκοσμό του, μέ τίς ἅγιες μορφές τοῦ Χριστοῦ, τῆς Παναγίας καί τῶν ἄλλων ἀγίων καί μ' ὅσα τελοῦνται ἐντός του, τόν κάνουν πραγματικό οὐρανόν καί θρόνον τοῦ Θεοῦ ἐπί τῆς γῆς.

Β. Ο ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ.

Μέ τόν πιό πάνω τίτλο ἐννοοῦμε τήν προσεύλευση καί συνάθροιση τῶν πιστῶν μέσα στό Ναό, ἢ τήν Ἐκκλησία, γιά νά λατρεύσουν τό Θεό.

Ὁ ἐκκλησιασμός ἐντολή τοῦ Θεοῦ:

Ὁ ἐκκλησιασμός εἶναι ὑποχρεωτικό καθῆκο κάθε πιστοῦ γιατί εἶναι καί ἐντολή τοῦ Θεοῦ καί συμπεριλαμβάνεται στίς δέκα ἐντολές. Εἶναι ἡ τέταρτη ἐντολή τοῦ δεκαλόγου περὶ «ἀγιασμοῦ τῆς ἑβδομῆς ἡμέρας» καί τήν ὁποία τίμησε πρῶτος ὁ Δημιουργός.

Ἀναφέρεται λοιπόν στήν Ἁγία Γραφή τό ἐξῆς: «**Καί συνετέλεσεν ὁ Θεός τῇ ἕκτη ἡμέρᾳ τά ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐποίησεν, καί κατέπαυσεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπό πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ἃ ἐποίησεν. Καί εὐλόγησεν ὁ Θεός τήν ἡμέραν τήν**

ἑβδόμην καί ἡγίασεν αὐτήν»⁹ Δηλαδή μέσα σέ 6 ἡμέρες, ὁ Θεός, τέλειωσε ὅλα τά ἔργα πού ἤθελε νά δημιουργήσει, καί τήν ἑβδομη ἡμέρα σταμάτησε νά ἐργάζεται. Αὐτήν τήν ἡμέρα τῆς ἀργίας Του, ὁ Θεός τήν εὐλόγησε καί τή ἁγίασε·καί τήν καθόρισε σάν παντοτινή **ἀργία**. Ἔτσι αὐτή Του τήν πράξη ἤθελε νά τήν ἐφαρμόσει καί ὁ λαός Του καί γιά τοῦτο τή περιέλαβε στόν κατάλογο τῶν **Δέκα Ἐντολῶν** πού ἔδωσε στό Μωϋσῆ ἀργότερα.

Ἔτσι, στήν τέταρτη ἐντολή διαβάζουμε: **«Μνήσθητι τήν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἐργᾶ καί ποιήσεις πάντα τά ἔργα σου, τῇ δέ ἡμέρα τῇ ἑβδόμῃ Σάββατα Κυρίου τῷ Θεῷ σου, οὐ ποιήσεις πᾶν ἔργον σύ καί ὁ υἱός σου καί ἡ θυγάτηρ σου».**¹⁰ Δηλαδή νά θυμᾶσαι τήν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου καί νά τήν ἔχεις ὡς ἁγίαν. Ἐξη μέρες νά ἐργάζεσαι καί νά κάνεις κάθε ἐργασία σου. Τήν ἑβδομην ἡμέραν ὅμως, τό Σάββατο, πού εἶναι ἀφιερωμένο στό Θεό σου νά μήν ἐργάζεσαι κανένα ἔργο, οὔτε σύ, οὔτε τά παιδιά σου....

Ἴδου λοιπόν ἡ ξεκάθαρη ἐντολή τοῦ Κυρίου, γιά ὑποχρεωτική ἀργία καί τιμή τῆς ἑβδομης ἡμέρας, γιατί ἀνήκει στό Θεό.

⁹ Γένεση. 2. 2.

¹⁰ Ἐξοδος. 20. 9,11.

Μέ τήν ἐντολήν αὐτήν ὁ Κύριος ἤθελε νά διδάξει τόν ἄνθρωπον, ὅτι δέ θά πρέπει νά τόν ἀπασχολεῖ μόνον τό θέμα τῆς ὑλικῆς διατροφῆς καί ἐπιβίωσης, ἀλλά πρέπει νά τόν ἀπασχολοῦν καί ἔργα πού τόν βοηθοῦν στήν πνευματική του πρόοδο καί τελείωση. Καί ἀκόμα ἔπρεπε νά καταλάβει ὅτι δέν εἶναι ὅλα δικά του στόν κόσμο τοῦτο, ἀλλά ἄλλος εἶναι ὁ Κυρίαρχος καί Οἰκοδεσπότης καί πρέπει Αὐτόν νά τό σέβεται καί νά ὑπακούει.

Ὁ Θεός δέν περιορίστηκε μόνο στήν ἐντολή τῆς ἀργίας, ἀλλά προχώρησε καί ὑπόδειξε πῶς πρέπει καί νά ἀργεῖ ὁ ἄνθρωπος καί νά ἀγιάζει τήν ἡμέραν τῆς ἀργίας. Ἴδου πῶς, λέγει πρὸς τόν Μωϋσῆ: **« Ἐκκλησιάσον (συνάθροισε) πρὸς με τόν λαόν καί ἀκουσάτωσαν τά ρήματα μου, ὅπως μάθωσι φοβεῖσθαι με πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς καί τούς υἱούς αὐτῶν διδάξωσιν».**¹¹ Δηλαδή συγκέντρωσέ μου τό λαό, ὥστε νά ἀκούσουν τά λόγια πού θά τοῦς εἰπῶ, γιά νά μάθουν νά μέ φοβοῦνται ὅλες τίς μέρες τοῦ βίου τους πάνω στή γῆ καί ἔτσι νά διδάσκουν καί τά παιδιά τους.

Οἱ ὀδηγίες τοῦ Κυρίου εἶναι ξεκάθαρες. Νά συναθροίζονται οἱ Ἰσραηλίτες κατά τήν ἑβδομην ἡμέρα καί νά διδάσκονται τό νόμο τοῦ Κυρίου, νά τόν λατρεύουν καί νά μανθαίνουν καί τά παι-

¹¹ Δευτερ. 4. 10.

διά τους νά κάνουν τό ἴδιο, ὅσο χρόνο ζοῦν πάνω στή γῆ. Αὐτό εἶναι θέλημα τοῦ Θεοῦ. καί αὐτό κάνουν μέχρι σήμερα μέ πολλήν εὐλάβεια ὅλοι οἱ Ἰσραηλίτες. Τήν ἡμέρα τῆς ἀργίας τους μόνον τά ἀναγκαία γίνονται.

Μή μοῦ πεῖτε ὅμως, ὅτι αὐτά εἶναι γιά τούς Ἑβραίους. Πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι αὐτές οἱ ἐντολές τοῦ Θεοῦ ἰσχύουν πολύ περισσότερο γιά μᾶς, τόν νέον Ἰσραήλ τῆς χάριτος πού φέρουμε τό ὄνομα **Ὁρθόδοξοι χριστιανοί**.

Ὁ ἐκκλησιασμός εἶναι καθῆκον κάθε πιστοῦ πού ποθεῖ τή σωτηρία του καί θέλει νά ἀνήκει στήν Ἐκκλησία **Ὅσοι** χριστιανοί δέν τηροῦν τή τετάρτην ἐντολή περί ἀργίας καί ἐκκλησιασμοῦ καθίστανται ἔνοχοι παράβασης θεϊκῆς ἐντολῆς.

7.Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΜΟΥ

Ἡ ἀνάπαυση καί ἀνανέωση τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου καί τῶν ὑποζυγίων του εἶναι μέσα στήν φροντίδα τοῦ Κυρίου, ὅπως φαίνεται ἀπό τά πιό κάτω: **«Τῇ δέ ἡμέρα τῇ ἑβδόμῃ ἀνάπαυσις, ἵνα ἀναπαύσῃται ὁ βοῦς σου καί τό ὑπόζυγιόν σου καί ἵνα ἀναψύξῃ ὁ υἱός σου καί ὁ υἱός τῆς παιδίσκης σου»**¹² Δηλαδή τήν ἑβδομη ἡμέρα θά γίνεται ἀνάπαυση, γιά νά ξεκουράζονται τά βόδια σου καί τά ἄλογά σου, ὅπως ἐπίσης

¹² Ἐξοδος 23.12.

θά ἀναπαύεται τό παιδί σου καί τό παιδί τῆς ἐργάτριας σου.

Ἐπειδή μετά τήν ἁμαρτία ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων θά γινόταν πολύ κουραστική, ἐκτός τῆς καθημερινῆς ξεκούρασης, τῆς νύχτας, μερίμνησεν ὁ πανάγαθος Θεός γιά νά ἔχουν καί μιὰ ἄλλη εὐκαιρία πού θά ξεκουράζεται περισσότερο τό σῶμα τους, ἀλλά καί ἡ ψυχὴ τους· ἔτσι ὠρίσε καί τήν ἑβδομη ἡμέρα, ὥστε νά ἔχουν πραγματική ξεκούραση καί ἀνανέωση, γιά νά μπορέσουν νά ἀντέξουν στίς δύσκολες μέρες τῆς ζωῆς τους πού ἔγιναν πολύ κουραστικές ἔνεκα τῶν ἁμαρτιῶν τους.

Αὐτά βέβαια ἴσχυαν γιά τό λαό τοῦ Ἰσραὴλ πού ἐφάρμοζε τό ξηρό γράμμα τοῦ νόμου. Αὐτά ὅμως ἰσχύουν καί γιά μᾶς τό νέο Ἰσραὴλ τῆς χάριτος, πολύ περισσότερο, ἐπειδή δέν καταργήθηκαν ἀλλά συμπληρώθηκαν, ἔγιναν νέα ἀπό τόν Χριστό καί φαίνεται αὐτό ἀπό τή σύγκριση τῆς Συναγωγῆς μέ τήν Ἐκκλησία μας. Οἱ Ἰσραηλίτες τότε δέχονταν τίς ὁδηγίες τοῦ Θεοῦ ἀπό τό Μωϋσῆ. Στή Συναγωγὴ διάβαζαν τό Νόμο καί προσεύχονταν χωρίς νά μποροῦν ὅμως νά ἐλευθερωθοῦν ἀπό τήν ἁμαρτία. Στήν Καινὴ Διαθήκη τά παραγµατα ἔγιναν ἀσυγκρίτως καλύτερα. Ἦλθεν ὁ ἴδιος ὁ Θεός καί ὄχι μόνο μίλησε μέ τόν ἄνθρωπο, ἀλλά θυσιάστηκε γιά τόν ἄνθρωπο, πῆρε τά δικά μας, τή σάρκα μας, καί τήν ἔκανε σάρκα Του, ἐνώθηκε μαζί μας, ἔτσι μέσα στήν Ἐκκλησία τόν μεταλαμβάνουμε καί ἐνωνόμαστε μαζί Του.

Μέσα στήν Ἐκκλησία ὁ Θεός ἔρχεται νά συναντήσῃ τόν ἄνθρωπο γιά νά τό σώσει, καί ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά πηγαίνει στήν Ἐκκλησία γιά νά συναντᾷ τό Θεό καί νά ἐπιτυγχάνει τή σωτηρία του διά τῆς Ἐκκλησίας. Λαμβάνοντας ὑπόψιν καί τά ὅσα ἔχουμε πεῖ στήν ἀρχή περί Ἐκκλησίας, ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης τή διαφορά, ἀλλά καί τήν ἀνάγκη τοῦ ἐκκλησιασμοῦ.

Θά πρέπει νά ποῦμε ὅτι ὁ ἰδρυτής τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐφώδίασε τήν Ἐκκλησία καί μέ τά μέσα ἐκεῖνα πού τή βοηθοῦν νά ἐκπληρώσει τό σκοπό της. Τά μέσα αὐτά εἶναι τά σωστικά της Μυστήρια, τά φάρμακα πού θά θεραπεύουν τίς πληγές τῶν μελῶν της πού προκαλεῖ ἡ καθημερινή ἁμαρτία. Τά πιό δραστήρια φάρμακα εἶναι ἡ Μετάνοια -Ἐξομολόγηση καί ἡ συγχώρεση ἐπούλωση τῶν τραυμάτων τῆς ἁμαρτίας. Ἔτσι γίνεται καί ἰατρεῖον πνευματικό καί κιβωτός σωτηρίας, καί στήν πραγματικότητα ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ ἀρχή τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ πάνω στή γῆ.

Γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους καί πολλούς ἄλλους πού δέν ἀναφέρουμε, ἐπιβάλλεται νά ἐκκλησιαζόμαστε τακτικά τουλάχιστον τίς Κυριακές, ἂν θέλουμε νά λεγόμαστε χριστιανοί καί ἂν θέλουμε νά εἰσέλθουμε στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί στήν αἰώνια μακαριότητα τῶν παιδιῶν Του. Ὅποιος δέν ἀρχίσει ἀπό τή ζωή αὐτή νά μπαίνει στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, στήν Ἐκκλησία, ὅποιος δέν ἐκκλησιάζεται, δέ θά μπορέσει τελικά νά μπεῖ

στόν Παράδεισο τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖνος πού δέν ἔχει τήν Ἐκκλησία μητέρα δέ θά ἔχει οὔτε τό Θεό πατέρα. .

Ἐπειδή ἴσως νά προβληθεῖ ἡ ἐρώτηση: « Ἡ τέταρτη Ἐντολή μιλά γιά τό Σάββατο, γιά ἐκκλησιασμό, ἐμεῖς γιατί μιλοῦμε γιά Κυριακή;» Θά ἐξηγήσουμε πιό κάτω γιά τήν ἀλλαγὴ αὐτή

Στήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας φαίνεται ὅτι αὐτή ἡ ἀλλαγὴ ἔγινε πολύ ἐνωρίς ἀπό τοὺς ὀπαδούς τοῦ Ναζωραίου. Γιά τό λόγο ὅτι ἡ Κυριακή ἀπό τήν ὀνομασία της εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Τήν ἡμέρα αὐτήν ἔγιναν σπουδαῖα γεγονότα πού σημάδεψαν τήν ἡμέρα. Κυριακή ἡμέρα ἀναστήθηκε ὁ Χριστός, Κυριακή τό Πνεῦμα τό Ἅγιον κατήλθεν στοὺς Ἀποστόλους καί θεμελίωσε τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Κυριακή, ὅπως λένε οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό σύμβολο τοῦ νέου αἰῶνα, εἶναι μέρα χαρᾶς καί εὐφροσύνης. Ἡ ἀλλαγὴ ἔγινε πολύ ἐνωρίς καί γιά νά διαχωρῆσουν οἱ χριστιανοὶ ἀπό τοὺς Ἑβραίους, γιατί στήν ἀρχὴ σύχναζαν στό Ναό τῶν Ἑβραίων.

Ὁ Ἰουστίνος ὁ Φιλόσοφος καί μάρτυς, γράφει στόν Αὐτοκράτορα Ἄντωνίνο τόν εὐσεβῆ (138-161μΧ.) τά ἑξῆς: « **Κατά δέ τὴν ἡμέραν τὴν λεγομένην τοῦ ἡλίου (τὴν Κυριακή), γίνεται συνέλευσις εἰς τό αὐτό μέρος ὄλων τῶν πιστῶν, εἴτε εἰς πόλεις εἴτε εἰς τὴν ὑπαιθρον κατοικούντων καὶ ἀναγινώσκονται τὰ ὑπομνήματα τῶν ἀποστόλων ἢ τὰ συγγράμματα τῶν προφητῶν, ὅ-**

σον ἐπιτρέπει ὁ χρόνος, ἐπειτα ἀφοῦ παύση ὁ ἀναγνώστης, ὁ προεστῶς νουθετεῖ διά λόγου καί προσκαλεῖ εἰς μίμησιν τῶν καλῶν τούτων... Προσφέρεται ἄρτος καί οἶνος καί μετὰ ὅλοι μεταλαμβάνουν ἀπό τὰ καθηγιασθέντα καί εὐχαριστοῦν τόν Θεό».(1η Ἀπολογία).

Ἔτσι πολύ ἐνωρίς ἡ Κυριακή ἀντικατάστησε τό Σάββατο. Ἡ Κυριακή λοιπόν ἔγινε ἡ κύρια ἡμέρα λατρείας τοῦ Κυρίου. Γιά τή λατρεία αὐτή ἀναφερόμαστε στή συνέχεια σύντομα καί περιληπτικά.

8. Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΜΑΣ

Ἔχουμε μιλήσει γιά τόν ἐκκλησιασμό τῶν πιστῶν, κατά τόν ὁποῖον ἐκφράζουμε τή λατρεία μας πρὸς τόν Πατέρα Θεό. Τώρα θά μᾶς ἀπασχολήσει αὐτή καθ' ἑαυτήν ἡ λατρεία.

α) **Τί εἶναι λατρεία;** Λατρεία εἶναι ἡ ἐγκάρδια καί ἀπόλυτη ὑποταγή καί ἀφοσίωσις του ἀνθρώπου πρὸς τό Θεό. (Δευτ. 6, 13). Ἡ λατρεία, εἶναι διαφορετική ἀπό τήν προσκύνηση, γιατί στήν πρώτην ἐκφράζουμε τά ἐνδόμυχα καί εἰλικρινά μας αἰσθήματα καί τά ὑποτάσσουμε στό Θεό, ἐνῶ στή δεύτερη εἶναι ἀπόδειξη τῶν τιμητικῶν μας διαθέσεων πού διαφέρουν πολύ ἀπό τά λατρευτικά αἰσθήματα. Εἶναι δέ δυνατό νά προσκυνεῖς κάτι καί νά μήν τό λατρεύεις, ὅπως τίς ἅγιες εἰκόνες, ἐ-

νῶ εἶναι ἀδύνατο νά λατρεύεις κάτι καί νά μήν τό προσκυνεῖς.

β) Ἡ λατρεία εἶναι ἐντολή τοῦ Θεοῦ:

Ἐκτός ἀπό τήν ἀπόλυτη ἀγάπη, ὁ Θεός, ἀπαιτεῖ ἀπό τό λαό του καί λατρεία: « **Κύριον τόν Θεόν σου φοβηθήση καί αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις** » (Δευτ. 6, 5-13). Καί ὁ Κύριος Ἰησοῦς στόν τελευταῖον πειρασμό λέγει στό διάβολο, τό ἴδιο (Ματθ. 4, 10)

Ἄλλά καί σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἡ ζωή τοῦ χριστιανοῦ πρέπει νά εἶναι μιά συνεχῆς λατρεία πρός τό δωρεοδότη Θεό.

γ) Ἡ λατρεία εἶναι ἐσωτερική ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου.

Αἰσθανόμενος ὁ ἄνθρωπος τήν ἀδυναμία του καί τή μηδαμινότητά του νοιώθει νά χρειάζεται τή βοήθεια τοῦ Κυρίου καί πάντοτε καταφεύγει σ' Αὐτόν. Μέ τή λατρεία τοῦ Ὑπέρτατου Ὁντος, ὁ ἄνθρωπος νοιώθει ἀσφάλεια ἐπειδή ἐλπίζει στήν προστασία Του καί στήν εὐνοιά Του. Ἔτσι διά τῆς λατρείας του πρός τό Θεό, ὁ πιστός, ἱκανοποιεῖ τίς ψυχικές του ἀνάγκες καί λαμβάνει καί τά δῶρα τοῦ Κυρίου καί τήν εὐλογία Του, τήν ἀρρωγή Του καί τήν προστασία Του. Μέσα ἀπό τή λατρεία του, ὁ ἄνθρωπος, ἐκφράζει τήν εὐγνωμοσύνη του γιά ὅλα ὅσα ἀπολαμβάνει ἀπό τίς δωρεές τοῦ Κυρίου. Εἶναι σίγουρα ἡ λατρεία ἀνάγκη τῆς ψυχῆς πού πάντοτε ἀναζητᾷ τόν πλάστη της.

Μέ βάση αὐτή τήν πραγματικότητα καί ἀπό τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, οἱ Ἰουδαῖοι λάτρευαν τό Θεό, μέ προσευχή καί μέ αἱματηρές θυσίες ζῶν. Ὅμως ὅλα ἐκεῖνα ἦσαν σκιά αὐτῶν πού θά γίνονταν στό μέλλον.

Κάποτε ἦλθεν ἡ ὥρα καί τήν ἰουδαϊκή λατρεία ἀντικατέστησε ἡ χριστιανική. Στή θέση τῶν τύπων καί τῶν συμβολισμῶν μπῆκε ἡ ἀληθινή λατρεία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τήν αἱματηρή θυσία, πού συμβόλιζε τή θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἀντικατέστησε ἡ ἀναίμακτη θυσία, τό Μυστήριον τῆς θ. Εὐχαριστίας, Θυσία ζῶσα πού ἔχει τή δύναμη νά ἀπαλλάξει τόν ἄνθρωπο ἀπό τά δεσμᾶ τοῦ διαβόλου καί νά τόν εἰσάξει στόν Παράδεισο. Ἡ μοναδική θυσία στόν κόσμον πού προσφέρθηκε στό λόφο τοῦ Γολγοθᾶ, μιά φορά καί γιά πάντα. Αὐτή ἡ μοναδική καί σωτηριώδης θυσία ἐπαναλαμβάνεται σέ κάθε Λειτουργία ἐντός τοῦ Ναοῦ καί ὅταν συμμετέχουμε σωστά καί προσεκτικά τότε ἀπολαμβάνουμε τίς χάριτες πού ἀπορρέουν ἀπό τή σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ εὐγνωμοσύνη μας θά πρέπει νά εἶναι ἀπέραντη καί μέ πολύ πόθο νά τρέχουμε τίς Κυριακές τουλάχιστον, στούς Ναούς γιά νά συμμετέχουμε στή θ. Λειτουργία, τῆς ὁποίας τά βασικά στοιχεῖα θά δοῦμε σέ συντομία, στή συνέχεια, γιατί δέ μᾶς ἐπιτρέπει ὁ χῶρος νά πράξουμε ἄλλως πως. Γιά ὅσους ἐνδιαφέρει πληρέστερη γνώση ὑπάρχουν ἀξιόλογα κείμενα ἀρχαῖα καί νέα καί εὐκόλα βρισκονται.

Προτοῦ προχωρήσουμε ὁμως στή σύντομη ἀναφορά μας στή θ. Λειτουργία, θά πρέπει νά ποῦμε, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, μέχρι πού νά φθάσει στήν τέλεση τῆς θ. Λειτουργίας, γιά νά προετοιμάσει πνευματικά τόν πιστό καί νά κρατήσει τόν πόθο του ζωντανό ἔχει τίς ἀκολουθίες της πού συμβάλλουν καί προδιαθέτουν τόν πιστό στήν πνευτική λατρεία τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἀκολουθίες αὐτές εἶναι ὕμνος δοξολογίας καί εὐχαριστίας καί εὐγνωμοσύνης πρὸς τό Θεό, ἀλλά καί βοηθοῦν τό χριστιανό νά κατανυγεῖ καί νά ὀδηγηθεῖ πάνω ἀπό τά γήϊνα, νά ὑπερβεῖ τή ἁμαρτωλότητά του καί νά προσφέρει ἀπό καρδίας λατρεία εὐάρεστη στό Θεό. Γιά τίς Ἀκολουθίες αὐτές θά ἀναφερθοῦμε πιό κάτω.

9. Οἱ ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας

α) **Ὁ Ἑσπερινός**, ἀρχίζει γύρω στή δύση τοῦ ἡλίου, στίς 6 μ.μ., ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει ἡ νέα ἐκκλησιαστική ἡμέρα. Εἶναι μιά ἀκολουθία πού διαρκεῖ 40 περίπου λεπτά.

β) **Τό Μεσονυκτικό** τό ὁποῖο διαβάζεται μετά τίς 12 ἡ ὥρα καί συνήθως εἶναι συνδεδεμένο μέ τόν Ὅρθρο. Εἶναι μιά μισάωρη κατανυκτική ἀκολουθία πού εὐφραίνει τήν ψυχή.

γ) **Ὁ Ὅρθρος** εἶναι κάπως πολύπλοκη ἀκολουθία πού συμπεριλαμβάνει ψαλμούς ἀναγνώ-

σηματα καί Κανόνες. Στόν Ὅρθρο ἐξέχουσα θέση κατέχουν ὅσα ἀφοροῦν τόν ἅγιο, ἢ τούς ἁγίους τῆς ἡμέρας. Ὁ Ὅρθρος κατακλείεται μέ τήν μεγάλη δοξολογία στόν Κύριο. Διαρκεῖ γύρω στίς δυόμιση ἕως τρεῖς ὥρες στά Μοναστήρια καί στίς πόλεις μιά μισή περίπου ὥρα.

Ἡ ἔναρξη τοῦ Ὅρθρου ποικίλει ἀνάλογα τοῦ προγράμματος τοῦ Ναοῦ ἢ τῆς Μονῆς.

Τίς Κυριακές καί τίς μεγάλες γιορτές, ἀμέσως μετά τήν Δοξολογία, πού εἶναι ἡ κατακλείδα τοῦ Ὅρθρου, εἶναι ἔτοιμοι οἱ πιστοί νά παρακολουθήσουν τήν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας, γιά τήν ὁποία λίγα πράγματα θά ποῦμε γιά νά πάρει κάποια γνώση ὁ ἀναγνώστης πού τήν ἀγνοεῖ τελείως.

10. Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

α) Ἐννοια τῆς Θείας Λειτουργίας.

Ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι τό ἔργο τοῦ λαοῦ. Εἶναι ἡ ἐκδήλωση τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ λαοῦ γιά τήν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί ἡ ἀνάγκη νά ὑπακούσουμε στήν ἐντολή τοῦ Κυρίου, νά ἐπαναλαμβάνουμε τό Μυστικό ἐκεῖνο Δεῖπνο πού ἔκαμε λίγο πρὶν τήν παράδοσή Του, πού εἶπε: **“τοῦτο ποιεῖτε εἰς τήν ἐμὴν ἀνάμνησιν”** (Λουκ. 22, 19), γιά νά μετέχουμε τοῦ ἁγιασμοῦ καί τῆς χάριτός Του.

Εἶναι τό πνευματικόν ἔργο τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας, μέσα ἀπό τό ὁποῖο ἐξαγιαζο-

νται τά μέλη της. Ἐνα ἔργο πού προσφέρει λατρεία στόν Τρισυπόστατο Θεό μας: ἕνα ἔργο διά τοῦ ὁποίου οἱ πιστοί προσφέρουν στό Θεό ὑλικά δῶρα, ψωμί, κρασί, λάδι, κερι, καί λαμβάνουν πνευματικά καί αἰώνια δῶρα τῆς βασιλείας τοῦ Κυρίου καί τῆ σωτηρία τους.

Ἡ θ. Λειτουργία εἶναι ὁλόκληρη ἡ εἰκόνα τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Κάθε τι πού γίνεται στή θεία Λειτουργία, συμβολίζει καί κάτι ἀπό τή ζωή τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ θ. Λειτουργία εἶναι ἡ κυριώτερη πράξη λατρείας τοῦ Θεοῦ, γιατί διά τῆς θ. Εὐχαριστίας πού εἶναι τό κέντρον αὐτῆς τῆς Λειτουργίας, προσφέρουμε στόν Πατέρα Θεό τή σταυρική θυσία τοῦ Κυρίου καί Σωτῆρος Χριστοῦ. Καί ἡ προσφορά αὐτή, εἶναι ἡ πλέον ἀρεστή θυσία στό Θεό. Ἀντιλαμβανόμαστε λοιπόν, ὅτι ἡ θ. Λειτουργία εἶναι ἔργον ἀναγκαιότατο, τόσο γιά τήν Ἐκκλησία, ὅσο καί γιά κάθε χριστιανό χωριστά καί γιά τοῦτο δέν πρέπει ποτέ νά ἀπουσιάζουμε ἀπό ἕνα τέτοιο ἔργο πού μᾶς παρέχει τόσες εὐλογίες καί χάριτες.

β') Ὁ σκοπός τῆς θ. Λειτουργίας

Ὁ σκοπός καί ἡ πράξη τῆς θ. Λειτουργίας εἶναι ὁ ἁγιασμός τῶν ὑλικῶν δώρων πού προσφέρουμε καί ἡ μεταβολή τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου σέ σῶμα καί αἷμα Χριστοῦ, γιά ἄφεση ἁμαρτιῶν καί ζωῆν αἰώνιον. Στή θεία Λειτουργία εἶναι παρών ὁ Χριστός καί προσφέρεται διά τῆς θ. Εὐχαριστίας

στόν κάθε πιστό γιά νά ἐνωθεῖ μαζί του, νά τόν ἀ-
γιάζει, νά τόν καθαρίσει, νά τό θεώσει καί νά τόν
ἀνυψώσει στή παραδεισένια ζωή τῆς βασιλείας
Του.

γ') Διαίρεση τῆς θ. Λειτουργίας.

Μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ θ. Λειτουργία δι-
αιρεῖται σέ τρία μέρη, τά ὁποῖα θά ἐξετάσουμε μέ
τή σειρά ἀλλά σύντομα.

**α) Ἡ Προσκομιδή, β) Ἡ Λειτουργία τῶν Κατη-
χουμένων, γ) ἡ Λειτουργία τῶν πιστῶν.**

11. Η ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗ

Α'

Ἡ Προσκομιδή ἢ Πρόθεση, εἶναι μιὰ κόγχη,
ἕνα βαθούλωμα στόν τοῖχο, ἀριστερά τῆς ἀγίας
Τράπεζας μπαίνοντας στό ἱερό. Εἶναι μιὰ μικρή
τράπεζα πού συμβολίζει τό σπήλαιο καί τή φά-
τνη, ἀλλά καί τή φτώχεια πού γεννήθηκε ο Κύρι-
ος. Στό μικρό αὐτό μέρος προσκομίζονται στήν
ἀρχή τά δῶρα μας, ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος ὅπου ἐτοι-
μάζονται γιά νά χρησιμοποιηθοῦν στή θ. Λειτουρ-
γία.

Ὅσα γίνονται στήν Προσκομιδή συμβολί-
ζουν τή σάρκωση, τά πάθη, τό σταυρό καί τό θά-
νατο τοῦ Χριστοῦ, ὅπως θά ἀντιληφθοῦμε στή συ-
νέχεια.

Ἡ πράξις αὐτή τῆς Προσκομιδῆς παλαιότερα γινόταν τήν ὥρα πού ψαλλόταν ὁ «**Χερουβικός ὕμνος**». Γιά πρακτικούς μᾶλλον λόγους ἐπεκράτησε νά γίνεται σάν αὐτοτελής πράξις κατά τή διάρκεια τοῦ Ὁρθρου.

Πρίν προχωρήσουμε στήν ἐξέταση τῆς Προσκομιδῆς θά ἦταν καλό νά δοῦμε τά ἱερά σκεύη πού χρησιμοποιοῦνται καί μέ ποῖο συμβολισμό.

Ἅγιος Δίσκος

12. Τά ἱερά σκεύη.

α) Τό **Δισκάριο ἢ δίσκος**. Εἶναι ἕνας μικρός ἀσημένιος στρογγυλός δίσκος πάνω στόν ὁποῖο τοποθετεῖται ὁ Ἄμνος καί συμβολίζει τόν οὐρανό.

β) Ὁ **Ἀστερίσκος**. Ὁ ἀστερίσκος τοποθετεῖται πάνω ἀπό τό δισκάριο καί τόν Ἄμνο καί συμβολίζει τόν ἀστέρα πού φάνηκε κατά τή Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ὅπου ὀδηγώντας τούς Μάγους σταμάτησε πάνω ἀπό τό σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ.

Ἄστρο

Ἅγιος Ποτήριον

γ) Τό **ἅγιον Ποτήριον**, χρησιμεύει γιά τόν οἶνον πού θά καθηγιασθεῖ στή Θεία Λειτουργία.

Ἅγιον Ποτήριον

δ) Ἡ **Λόγχη**, συμβολίζει τή λόγχη μέ τήν ὁποία ὁ Ρωμαῖος στρατιώτης «ένυξε», ἐτύπησε τήν πλευράν τοῦ Κυρίου καί ἔτρεξε αἷμα καί ὕδωρ.

ε) Τά **Καλύμματα**, πού στίς περισσότερες φορές εἶναι βελούδινο ὕφασμα σέ σχῆμα σταυροῦ, καλύπτουν τά τίμια δῶρα καί συμβολίζουν τά σπάργανα καί τήν σινδόνα καί τά σάβανα τοῦ τάφου.

στ) Ἡ **λαβίδα**, τό ἀσημένιο κουταλάκι πού χρησιμεύει γιά τή θεία Μετάληψη τῶν πιστῶν καί συμβολίζει τή λαβίδα ἐκείνη μέ τήν ὁποία ὁ Ἅγγελος πῆρε ἀναμμένο κάρβουνο καί καθάρισε τή γλῶσσα τοῦ προφήτη στήν Παλαιᾶ Διαθήκη. Κύρια ὅμως χρησιμοποιήθηκε πολύ ἀργότερα, γιά πρακτικούς λόγους.

Προετοιμασία τοῦ ἱερέα καί τοῦ διακόνου γιά τήν πράξη τῆς Προσκομιδῆς

Στήν κατάλληλη στιγμή, ὁ ἱερέας μετά τοῦ διακόνου, βγαίνουν ἀπό τό Ἱερό Βῆμα καί πλησιάζουν τό Δεσποτικό θρόνο, ὑποκλίνονται καί λέγουν “**καιρός τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ**” Θέλουν, δηλαδή, νά πάρουν τήν εὐλογία καί τήν ἄδεια ἀπό τόν Ἀρχιερέα Χριστό, γιά τό ἔργο πού θά ἀρχίσουν. Ἐάν εἶναι στό θρόνο ὁ Δεσπότης, ζητοῦν τήν εὐλογία του καί εἰσέρχονται στό Ἱερό Βῆμα. Ἐάν δέν εἶναι ὁ Δεσπότης στό θρόνο, στέκονται μπροστά στήν Ὁραία Πύλη ὁ ἱερέας μέ τό διάκο-

νο καί ἀρχίζουν μιά μικρή ἀκολουθία, στό τέλος τῆς ὁποίας προσκυνοῦν τίς ἅγιες εἰκόνες. Ὅταν τελειώσει τό προσκύνημα τῶν εἰκόνων, πάλιν προστά στήν Ὁραία Πύλη ὁ ἱερέας παρακαλεῖ τόν Κύριο νά τοῦ ἀποστείλει ἀπό τούς οὐρανοὺς δύναμη καί νά τόν ἐνισχύσει στό ἔργο του καί τελειώνει μέ τήν ἀπόλυση.

Κατόπιν εἰσέρχονται στό Ἱερό Βῆμα καί προσκυνοῦν τήν ἁγία Τράπεζα. Στή συνέχεια παίζουν τά ἄμφια τους καί ντύνονται. Ὁ διάκονος τό στιχάρι, τά ἐπιμάνικα καί τό Ὁραριο. Ὁ δέ ἱερέας, τό στιχάρι, τό ἐπιτραχήλι, τή ζώνη, τά ἐπιμάνικα καί τελευταῖο τό φελώνι. Σέ κάθε ἄμφιο λέγουν καί τόν κατάλληλο ψαλμό. Ἀφοῦ τελειώσει τό ντύσιμο πηγαίνουν στό νιπτήρα καί πλένουν τά χέρια τους, πού συμβολίζει τήν καθαρότητα τῆς ψυχῆς πού πρέπει νά ἔχουν οἱ λειτουργοί τοῦ Θεοῦ.

13.Η ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗΣ

Καθώς εἶναι ντυμένοι διάκονος καί ἱερέας πλησιάζουν τήν ἁγία Πρόθεση, κάνουν τρία προσκυνήματα λέγοντες « ὁ Θεός ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ» καί εὐθύς τό τροπάριο « Ἐτοιμάζου Βηθλεέμ...» Ἀμέσως ὁ ἱερέας παίρνει στά χέρια του μίαν προσφορά, τήν ὑψώνει μέχρι τό μέτωπό του καί λέγει τό τροπάριο: « **Ἐξηγόρασας ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου...**» Ὁ δέ διάκονος προτρέ-

πει, Εὐλόγησον Δέσποτα.] καί ὁ **ιερέας** Εὐλογητός ὁ Θεός... Ὁ **διάκονος** Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν Ὁ **ιερέας** σφραγίζει τρεῖς φορές σταυροειδῶς τήν προσφορά μέ τήν λόγχη, λέγοντας **Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ, καί σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ**. Ἡ πράξις αὐτή ἀνταποκρίνεται στήν ἐντολή τοῦ Κυρίου, πού ἔδωκε στους μαθητές Του, τή νύχτα τοῦ «Μυστικοῦ Δεῖπνου» πού εἶπε «**Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τήν ἐμήν ἀνάμνησιν**» (Λουκ. 22. 19) Ὁ δέ **διάκονος** λέγει Πάντοτε νῦν καί αἰεί...

Ὁ **ιερέας** κατόπιν μπήγει τήν Λόγχη στό δεξιό μέρος τῆς σφραγίδας καί λέγει Ὡς πρόβατον ἐπί σφαγὴν ἤχθη (ὁ Κύριος) Μετά στό ἀριστερό μέρος καί λέγει τό στίχο τοῦ Ἡσαΐα: **Καί ὡς ἀμνός ἄμωμος, ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτόν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τό στόμα αὐτοῦ.**

Βυθίζει πάλιν τήν λόγχη στό ἄνω μέρος, λέγοντας **Ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη**. Καί στό κάτω μέρος μπήγει τή λόγχη πάλιν καί κόβει, λέγοντας **Τήν δέ γενεάν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται;**

Ὁ διάκονος τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Κύριε ἐλέησον. Ἐπαρον Δέσποτα

Ὁ ἱερέας ὅτι αἶρεται ἀπό τῆς γῆς ἢ ζωὴ αὐτοῦ. Καί σηκώνει τόν Ἄμνόν, τόν τοποθετεῖ πάνω στό Δισκάριο μέ τήν ψίχα πρὸς τὰ ἐπάνω.

Ὁ διάκονος, λέγει πάλιν πρὸς στόν ἱερέα: Θῦσον δέσποτα.

Ὁ ἱερέας, κάνει μιὰ κάθετη τομὴ μέ τὴ λόγχη πάνω στόν Ἄμνόν, λέγοντας: **Θύεται ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ, ὁ αἶρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας ὁ πάντοτε θυόμενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος.**

Ὁ διάκονος λέγει πάλιν: Σταύρωσον Δέσποτα. Ὁ ἱερέας κόβει τόν Ἄμνόν ὀριζόντια καὶ σηματίζουν Σταυρό οἱ τομές + καὶ λέγει, **σταυρωθέντος σου Χριστέ ἐπατήθη ἡ δύναμις τοῦ ἐχθροῦ οὔτε γὰρ ἄγγελος, οὔτε ἄνθρωπος, ἀλλ' αὐτός ὁ Κύριος, ἔσωσας ἡμᾶς δόξα σοι.** Γυρίζει τόν Ἄμνόν ὁ ἱερέας μέ τήν ψίχα κάτω ὥστε νά φαίνεται ἡ σφραγίδα ὅπως δείχνει ἡ εἰκόνα, μέ τὰ γράμματα ἐπάνω.

Ὁ διάκονος πάλιν λέγει: Νῦξον Δέσποτα (δηλαδή κέντησε)

Ὁ ἱερέας, μέ τὴ λόγχη κεντά τόν Ἄμνόν στό σημεῖο πού εἶναι τὰ γράμματα ΙΣ, λέγοντας: **Εἰς τῶν στρατιωτῶν, λόγχη αὐτοῦ, τὴν πλευράν ἐννυξε, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν Αἷμα καὶ ὕδωρ.** (Ἐδῶ ρίχνει στό ἅγιο Ποτήριο κρασί καὶ ἐλάχιστο νερό, συμβολίζοντας τὸ λογιισμό τοῦ Κυρίου, ἀπό τόν στρατιώτη.) Καί« **Ὁ ἕωρακώς μεμαρτύρηκε καὶ ἀληθινῆ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία.**»

Μετά εὐλογεῖ ὁ ἱερέας, σταυροειδῶς τά ὅσα ἔγι-
ναν, λέγοντας: **Εὐλογημένη ἡ ἔνωσις τῶν ἁγίων
σου. Πάντοτε· νῦν καί ἀεί...**

Μετά ὁ ἱερέας παίρνει στά χέρια του δεύτε-
ρη προσφορά καί βγάζει τή μερίδα τῆς Θεοτόκου
(ἓνα τρίγωνο μέ τίς λέξεις ΜΡ- ΘΥ), λέγοντας:
Εἰς τιμήν καί μνήμην τῆς Ὑπερευλογημένης, ἐνδό-
ξου, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου... μέ τίς προεβείαις
τῆς Ὅποίας παρακαλεῖ ὁ ἱερέας τό Θεό νά δεχθεῖ
τή θυσία πού θά Τοῦ προσφέρουμε.

Βγάζοντας τή σφραγίδα τῆς Θεοτόκου ὁ ἱε-
ρέας, τήν μεταφέρει στό Δισκάριο, λέγοντας τό
ψαλμικό· « **Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου,
κλπ.**»(ὅπως δείχνει ἡ πιό κάτω εἰκόνα)

Μετά, ὁ ἱερέας παίρνει τρίτην προσφορά
καί βγάζει μερίδες τίς ὁποῖες τοποθετεῖ στά ἄρι-
στερά τοῦ Ἄμνου μέσα στό Δισκάριο, ὡς ἑξῆς·

Μετά παίρνει τρίτην προσφορά καί βγάζει
τίς μερίδες τῶν Ἀγγέλων, προφητῶν, Ἀποστόλων
καί τῶν Ἁγίων.

1. Εἰς τιμήν καί μνήμην, τῶν Ἀρχαγγέλων καί ὁ-
λων τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων. .

2. Τοῦ ἁγίου Προδρόμου καί βαπτιστοῦ Ἰωάννου
καί ὅλων τῶν ἁγίων προφητῶν.

3. Πέτρου καί Παύλου καί πάντων τῶν ἁγίων
Ἀποστόλων.

4. Τῶν μεγάλων ἱεραρχῶν καί οἰκουμενικῶν διδα-
σκάλων τῆς Ἐκκλησίας.

5. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων, ἀνδρῶν καί γυναικῶν,
μέ πρῶτον τόν Ἀρχιδιάκονο Στέφανο.

6. Πάντων τῶν Ὁσίων μέ πρῶτον τό Μέγα Ἄνθω-
νιο.

7. Πάντων τῶν ἁγίων Ἄναργύρων.

8. Τῶν ἁγίων Θεοπατόρων, Ἰωακείμ καί Ἄννης,
ὡς καί τοῦ ἐορταζόμενου ἁγίου.

9. Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἢ τοῦ Μ.
Βασιλείου, ὅταν τελεῖται ἡ θ. Λειτουργία τους.

**Θά πρέπει νά ποῦμε ὅτι μπορεῖ ὁ ἱερέας καί μέ
μίαν μόνο προσφορά, ὅταν δέν ἔχει ἄλλες, μπο-
ρεῖ νά κάνει ὅλα ὅσα ἀναφέραμε.** Ὅλες αὐτές οἱ
μερίδες τοποθετοῦνται ἀριστερά τοῦ Ἄμνου ὅπως
φαίνεται στήν εἰκόνα.

**Τό σχῆμα πού βλέπουμε ἐδῶ εἶναι
τό Δισκάριο.**

Στή μέση βλέπουμε τόν Ἄμνο, πού συμβολίζει τόν Κύριο. Στά δεξί-
α Του τό τρίγωνο, τή Θεοτόκο καί στά ἀριστερά,
βλέπουμε τίς μερίδες τῶν ἁγίων καί τῶν ἀγγέλων.
Στό κάτω μέρος βλέπουμε τίς μερίδες τῶν ζώντων
καί τῶν κεκοιμημένων πού βγάξει ὁ ἱερέας μνημο-
νεύοντάς τους ἕνα ἕνα καί τίς τοποθετεῖ στά πόδι-
α τοῦ Κυρίου περιμένοντας τό ἔλεός Του.

Μέσα στό Δισκάριο, λοιπόν, εἶναι μαζεμένη
ὅλη ἡ Ἐκκλησία στρατευομένη καί θριαμβεύου-
σα, γύρω ἀπό τό Σωτήρα Χριστό.

Τό κλείσιμο τῆς Προσκομιδῆς.

Μέ τά πιό πάνω τέλειωσε ἡ Προσκομιδὴ καί πρέπει νά κλείσει ἡ πράξις. Ἐτοιμάζεται Θυμίαμα καί ὁ ἱερέας παίρνει τόν ἀστερίσκο τόν θυμιᾶ καί λέγει: **“Ἐλθὼν ὁ ἀστήρ ἔστη ἐπάνω οὐ ἦν τό παιδίον κείμενον μετὰ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ” καί τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν.** Καί τοποθετεῖ τόν ἀστερίσκο πάνω ἀπό τό δισκάριο. Μέ τά λόγια αὐτά φέρνει προ τῶν ὀφθαλμῶν του ὁ ἱερέας, τὴ Γέννηση τοῦ Κυρίου καί τὴ διαδρομὴ τοῦ Ἀστέρα πού ὁδήγησε τοὺς μάγους στό νεογέννητο Χριστό.

Μετά παίρνει τό κάλυμμα τοῦ δίσκου, τό θυμιᾶ τό τοποθετεῖ πάνω ἀπό τό Δισκάριο καί λέγει: **“Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο κλπ.** Ἔτσι ὁμολογεῖται ἡ δόξα καί ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ

Στὴ συνέχεια παίρνει καί τό ἄλλο κάλυμμα τοῦ Ποτηρίου, τό θυμιᾶ καί αὐτό, τοποθετώντας το στό ἅγιο Ποτήριο, λέγει: **“Ἐκάλυψεν οὐρανούς ἡ ἀρετὴ σου Χριστέ καί τῆς καί τῆς αἰνέσεώς σου πλήρης ἡ γῆ”** Λόγια πού φανερώνουν τὴν παντοκρατορία τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ.

Τελευταῖο παίρνει ὁ ἱερέας τόν Ἀέρα, ἓνα πιό μεγάλο κάλυμμα, θυμιάζει καί αὐτό καί σκεπάξει Δισκάριο καί Ποτήριο ἐντελῶς, λέγοντας: **“Σκέπασον ὑμᾶς ἐν τῇ σκέπῃ τῶν πτερῶν σου, ἀποδίωξον ἀφ’ ἡμῶν πάντα ἐχθρόν καί πολέμιον εἰρήνευσον ἡμῶν τὴν ζωὴν Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς καί τόν κόσμον σου καί σῶσον τὰς ψυχὰς ἡ-**

μῶν, ὡς ἀγαθός καί φιλόανθρωπος καί ἐλεήμων Θεός. Δέεται ὁ λειτουργός, ἡ θεία Χάρις τοῦ Κυρίου σάν ἄλλες φτεροῦγες νά σκεπάσουν καί νά περιφρουρήσουν τή Ἐκκλησία πού βρῖσκεται σ' ἕνα κόσμο γεμᾶτο ἀνωμαλία καί ταραχή. Ἐπειτα θυμιάζει τρίς τήν ἁγίαν Πρόθεση καί διαβάζει τήν εὐχή τῆς Πρόθεσης, μιά εὐχή γεμᾶτη εὐχαριστία καί ἰκεσία πρὸς τό Θεό, παρακαλώντας Τον νά δεχθεῖ τή θυσία στό οὐράνιό Του θυσιαστήριον καί νά θυμηθεῖ αὐτούς πού τήν προσφέρουν καί αὐτούς γιά τούς ὁποίους προσφέρεται ἡ θυσία αὐτή. Ἀκολουθεῖ ἡ Ἀπόλυση καί πάλιν θυμιάζεται ἡ Πρόθεση ἡ ἁγία Τράπεζα καί οἱ εἰκόνες.

Τώρα εἶναι ὅλα ἔτοιμα καί στήν κατάλληλη στιγμή νά ἀρχίσει ἡ θ. Λειτουργία καί νά ἁγιασθοῦν ὁ ἄρτος καί ὁ οἶνος καί νά μεταβληθοῦν ἀπό τό ἅγιο Πνεῦμα σέ πραγματικό Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ, γιά νά ἁγιάσουν τούς πιστούς ὅταν μεταλάβουν ἀπό Αὐτά. Ἀκολουθεῖ τό δεύτερο μέρος τῆς θ. Λειτουργίας ἡ Λειτουργία τῶν Κατηχομένων.

Κατηχοῦμενοι, ἦταν αὐτοί πού πρόσφατα πίστευαν στό Χριστό, ἀλλά δέν εἶχαν τήν πλήρη γνώση τῆς πίστεως καί διδάσκονταν γιά τήν πίστη ἀπό τούς διδασκάλους τῆς Ἐκκλησίας γιά ὠρισμένο καιρό. Ὄταν ὀλοκληρώνετο ἡ διδασκαλία ἔπαιρναν τό βάπτισμα καί ἐντάσσονταν στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Μέχρι πού νά ὀλοκληρωθεῖ ἡ κατήχηση, ἐπέτρεπαν σ' αὐτούς νά παρακολου-

θοῦν μέχρι τήν ὥρα πρὶν τήν ἀπαγγελία τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

B.

14. Λειτουργία τῶν Κατηχομένων.

Ἡ Λειτουργία τῶν Κατηχομένων ἀρχίζει μέ τή δοξολογία στό Θεό, μέ τό, «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος...» Στό ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων παίρνει μέρος ὁλος ὁ Τριαδικός Θεός καί αὐτό τό ἀντιλαμβάνεται κάθε προσεκτικός μελετητής τῆς Γραφῆς. Στήν Παλαιᾶ Διαθήκη φαίνεται νά ἐργάζεται κατά κύριο λόγο ὁ Πατέρας, χωρίς βέβαια νά ἀποκλείεται ὁ Υἱός καί τό Πνεῦμα. Στήν Καινή Διαθήκη, πρωταρχικό ρόλο φαίνεται νά ἔχει ὁ Υἱός. Καί μετά τήν Ἀνάληψή Του, τό ἅγιον Πνεῦμα φαίνεται νά ἀναλαμβάνει τήν καθοδήγηση τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τέλος τῶν αἰῶνων. Ἴδού λοιπόν τήν ὁμόνοιαν τῆς Τρισυποστάτου Θεότητος στή σωτηρία τοῦ κόσμου. Δικαίως λοιπόν ἡ δοξολογία.

Ἀμέσως μετά ἐκφωνοῦνται τὰ «Εἰρηνικά» δεήσεις ὑπέρ εἰρήνης..κλπ.

Ἐπειτα ψάλλονται τὰ ἀντίφωνα· ὀνομάζονται ἔτσι, γιατί ψάλλονται ἐναλλάξ ἀπό τοὺς χοροὺς τῶν ψαλτῶν καί εἶναι ψαλμικοὶ στίχοι. Ἀντί τούτων, γιά συντομίαν ψάλλεται, **“Ταῖς προσβείαις τῆς Θεοτόκου...”** καί τό **“Σῶσον ἡμᾶς Υἱέ Θεοῦ...”** Πρὶν ἀπό κάθε ἀντίφωνο διαβάζεται μιὰ εὐχή καί ἐκφωνεῖται μιὰ σύντομη αἴτηση.

Στό τέλος τῶν ἀντιφώνων ψάλλεται τό ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας καί στό τέλος του, γίνεται ἡ **Μικρὴ Εἴσοδος**, ἡ ὁποία συμβολίζει τήν εἴσοδο τοῦ Κυρίου στό κήρυγμα. Ὁ ἱερέας παίρνει τό Εὐαγγέλιο ἀπό τήν ἁγία Τράπεζα, τό ὑψώνει καί προπορευομένης λαμπάδας, βγαίνει ἀπό τή μικρὴ θύρα τοῦ Βήματος καί πηγαίνει στό μέσον τοῦ Ναοῦ, λέγει καθ' ἑαυτὸν μιά εὐχή, εὐλογεῖ τήν εἴσοδο, ὑψώνει τό Εὐαγγέλιο καί ἐκφωνεῖ, "**Σοφία ὀρθοί**". Δηλαδή καλεῖ τό λαό νά σταθεῖ ὀρθος καί μέ προσοχή, γιατί τό Εὐαγγέλιο εἶναι Σοφία τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ συμβολίζει τό Χριστό πού σάν ἄνθρωπος ἄρχισε τό κήρυγμα τῆς σωτηρίας. Ἀμέσως οἱ ψάλτες ψάλλουν: "**Δεῦτε προσκυνήσωμεν καί προσπέσωμεν Χριστῷ...**" Ὁ ἱερέας μπαίνει στό ἱερό καί σέ λίγο ψάλλεται ὁ **Τρισάγιος Ὑμνος**, τό "**Ἅγιος ὁ Θεός...**", τόν ὕμνο πού οἱ ἄγγελοι ἀκατάπαυστα ψάλλουν στόν Κύριο. (Ἡσαΐας, 6, 3, καί Ἀποκ.4 8). Μετά τόν Τρισάγιον Ὑμνο, διαβάζονται τό ἀποστολικό καί εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας, ἀκολουθεῖ **τό κήρυγμα τοῦ θείου λόγου**. Ἐδῶ εἶναι ἡ θέση τοῦ κηρύγματος καί ὄχι τήν ὥρα τοῦ «Κοινωνικοῦ». (*Κακῶς μετετέθη στή στιγμή αὐτή πού λαμβάνει χώρα ἡ ἐτοιμασία τῆς Θείας Κοινωνίας καί πού οἱ πιστοί πού θά κοινωνίσουν, θά διαβάξουν τή θεία Μετάληψη.*) μετὰ τό κήρυγμα ἀκολουθεῖ ἡ «Ἐκτενής» δέηση καί ἡ προσευχή ὑπέρ τῶν Κατηχομένων. Ἀμέσως μετὰ ὁ Διάκονος καλεῖ ἐκφώνως τούς Κατηχομέ-

νους νά ἀποχωρίσουν, μέ τήν ἔκκληση, «**Ὅσοι Κατηχούμενοι προέλθετε, μή τις τῶν Κατηχουμένων, Ὅσοι Πιστοί**». Ἀποχωροῦν οἱ Κατηχούμενοι καί τελειώνει τό δεύτερο μέρος τῆς Λειτουργίας.

Γ'

15. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Μετά τήν ἀπόχώρηση τῶν Κατηχουμένων, στήν ἀρχαία Ἐκκλησία, ἔκλειαν τίς θύρες τοῦ Ναοῦ καί ὑπῆρχαν φρουροί πού δέν ἐπέτρεπαν σέ ἄγνωστο πρόσωπο καί σέ μή βαπτισμένο νά μπεῖ στό Ναό, σέ ἀντίθεση μέ τή σημερινή κατάσταση πού ὁ Ναός ἔγινε ξεφραγο ἀμπέλι καί εἰσέρχονται καί αἰρετικοί καί πόρνοι καί φονιάδες καί ὄλων τῶν εἰδῶν ἀνεπιθύμητοι πού μέ τήν παρουσία τους βεβηλώνουν τό Μυστήριον.

Ἄφοῦ μείνουν μόνον οἱ πιστοί, ἀκολουθοῦν, σύντομη δέηση καί κατανυκτικές εὐχές καί ψάλλεται ὁ χερουβικός ὕμνος, κατά τή διάρκειά του ὁποίου ἐγινόταν ἡ Προσκομιδή.

Πρὶν ἀκόμη τελειώσει ὁ χερουβικός ὕμνος, γίνεται ἡ Μεγάλη Εἴσοδος. Ὁ ἱερέας παίρνει τά τίμια δῶρα ἀπό τήν ἱερή Πρόθεση καί τά ὑψώνει στό ὕψος τῆς κεφαλῆς του καί περιέρχεται κυκλικά τό Ναό, ἐκφωνώντας, **“Πάντων ἡμῶν μνησθείη Κύριος ὁ Θεός ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ...”** (Καί ὁ λαός ὑποκλίνεται ἐλαφρά, δέν γονατίζει, παρακαλεῖ νά τόν ἐνθυμηθεῖ ὁ Κύριος στή βασιλεία του.) καί εἰσέρχεται διά τῆς Ὁραίας Πύλης στό ἱ-

ερό καί τοποθετεῖ τά τίμια δῶρα στήν ἅγια Τράπεζα.

Ἄν ἡ Μικρὴ Εἴσοδος συμβολίζει τό πρῶτο στάδιο τοῦ Κυρίου, τό κηρυκτικό, ἡ Μεγάλῃ Εἴσοδος συμβολίζει τήν πορεία τοῦ Κυρίου πρὸς τό Γολγοθᾶ καί τό πάθος Του.

Ἀκολουθεῖ τό Σύμβολο τῆς πίστεως, τό “Πιστεύω”, γιατί γιά νά συμμετάσχουμε στή Θεία Κοινωνία πρέπει ἀπαραίτητα νά ὑπάρχει ὁμολογία κοινῆς πίστεως.

Μέ τό **“Λάβετε φάγετε”** καί τό **“ Πίετε ἐξ αὐτοῦ”**, ἐπαναλαμβάνεται ἡ πρόσκληση τοῦ Κυρίου πού ἔγινε τό βράδυ τοῦ “Μυστικοῦ Δείπνου” στό ἀνώγειο τῆς Ἱερουσαλήμ. Φέρουμε στό νοῦ ὅλα ἐκεῖνα πού γιά τή σωτηρία μας ἔγιναν καί γεμάτοι εὐγνωμοσύνη ὁμολογοῦμεν ὅτι αὐτά πού προσφέρουμε σάν δῶρα, δέν εἶναι ἀπό τά δικά μας ἀλλά εἶναι δῶρα δικά Του καί τοῦ τά προσφέρουμε καί παρακαλεῖ γονατιστός ὁ ἱερέας τή φοβερή αὐτή στιγμή, νά θελήσει ὁ Κύριος νά καταπέμψει τό ἅγιον Πνεῦμα νά ἀγιάσει τά δῶρα καί νά τά μεταβάλει σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Καί πραγματικά γίνεται αὐτή ἡ μεταβολή μέ τή Χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί τήν εὐλογία τοῦ λειτουργοῦ ἱερέα. Καί ὅπως λέγει καί ὁ σοφός Νικ. Καβάσιλας, **“Ο ἄρτος δέν εἶναι πλέον τύπος οὔτε δῶρο πού συμβολίζει τό ἀληθινό δῶρο, ἀλλά εἶναι τό ἴδιο τό Πανάγιο Σῶμα τοῦ Κυρίου πού δέκτηκε τίς μομφές, τίς κατηγορίες τίς βρι-**

σιές, τίς πληγές πού σταυρώθηκε καί σφάχθηκε, πού ἐμαρτύρησε ἐπί “Ποντίου Πιλάτου”. (Τήν ὥρα αὐτή τοῦ «Καθαγιασμοῦ», τῆς μεταβολῆς τῶν ὑλικῶν στοιχείων, τοῦ ἄρτου καί τοῦ οἴνου σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ, συνηθίζεται ὁ ἱερέας καί οἱ πιστοί νά γονατίζουν. Μερικοί ἰσχυρίζονται ὅτι τήν Κυριακή « δέν κλίνομε γόνυ» δηλαδή δέν γονατίζουμε γιά νά προσευχηθοῦμε, αὐτό ἐννοεῖ τό δέν κλίνουμε τά γόνατα. Ἐδῶ ὅμως τή στιγμή αὐτή δέ γονατίζουμε γιά νά προσευχηθοῦμε, ἀλλά γιά νά προφέρουμε λατρευτική προσκύνηση στό σωματικά εὐρισκόμενο ἀνάμεσά μας Κύριό.)

Ἀκολουθοῦν θαυμάσιες προσευχές, ἐπικλήσεις καί δεήσεις τῶν ἁγίων καί τῆς Θεοτόκου καί φθάνουμε στήν Κυριακή Προσευχή, “τό **Πάτερ ἡμῶν**”. Ὅλα εἶναι ἔτοιμα καί ὁ ἱερέας ἐφιστᾶ τήν προσοχή τοῦ λαοῦ.

Πρόσχωμεν τά ἅγια τοῖς ἁγίοις, φωνάζει δυνατά ὁ λειτουργός. Δηλαδή, ἄς προσέξουμε νά προσέλθουμε καθαροί, γιατί τά ἅγια τά λαμβάνουν μόνον οἱ ἅγιοι, οἱ καθαροί ἀπό τήν ἁμαρτία. Καί τότε μελίζει τό Σῶμα τοῦ Κυρίου καί τό βάζει μέσα στό αἷμα, στό ἅγιο Ποτήριο, ἀφοῦ πρῶτα ἔχει ὁ ἴδιος κοινωνήσει.

Ὅταν ὅλα ἔτοιμασθοῦν τότε ὁ λειτουργός παίρνει τό ἅγιο Δισκοπότηρο μέ τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ καί προσκαλεῖ το λαό. “**Μετά φόβου Θεοῦ πίστεως καί ἀγάπης προσέλθετε**”. Μέ τάξη καί φόβο Θεοῦ προσέρχονται οἱ πιστοί

καί κοινωνοῦν. Ὅταν τελειώσουν τή μετάληψη, ὁ ἱερέας ἐπιστρέφει στήν ἁγία Τράπεζα καί τοποθετεῖ τό Δισκοπότηρο μέ τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Κυρίου, τά θυμιάζει καί τά μεταφέρει πάλιν στή Πρόθεση.

Μετά ἀπό σύντομη δέηση, διαβάζει τήν ὀπισθάμβωνον εὐχή καί κάνει τήν Ἀπόλυση. Καί ἔτσι τελειώνει τό μεγάλο Μυστήριο τοῦ Θεοῦ.

16. Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ.

(Λίγα λόγια γιά τό μεγάλο αὐτό Μυστήριο.)

Σκοπός μας δέν εἶναι νά ἐξετάσουμε τό θέμα σ' ὅλη του τήν ἔκταση, ἀλλά νά ποῦμε λίγα βασικά γιά ἐνημέρωση τοῦ ἀναγνώστη. Θά ποῦμε λίγα λόγια γιά τή σύσταση, τήν ὠφέλεια καί τήν ἀναγκαιότητα τοῦ Μυστηρίου.

Ἡ θεία Εὐχαριστία εἶναι Μυστήριο ὡς πρός τή μεταβολή τῶν τιμίων δώρων, σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Τό πῶς μεταβάλλεται τό ψωμί σέ Σῶμα καί τό κρασί σέ Αἷμα, εἶναι ἀδύνατο στό ἀνθρώπινο μυαλό νά τό καταλάβει, ἀλλά καί τό πῶς κοινωνώντας γινόμαστε ἓνα σῶμα μέ τό Χριστό.

Ἡ σύσταση τοῦ ζωοπάρου αὐτοῦ Μυστηρίου, ἔγινε ἀπό τόν ἴδιο τόν Κύριο, λίγο πρῖν ἀπό τόν σταυρικό Του θάνατο. Τό Εὐαγγέλιο μᾶς πληροφορεῖ ὅτι τήν Πέμπτη πρῖν ἀπό τό ἰουδαϊκό Πάσχα καί κατά τό βραδυνό δεῖπνο ἐνῶ ἔτρωγε μέ τούς μαθητές Του ὁ Κύριος, **«Λαβὼν τόν ἄρτον εὐλόγησας ἔκλασε καί ἔδωκεν αὐτοῖς καί εἶπεν,**

λάβετε φάγετε τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου. Καί λαβὼν τὸ ποτήριον εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἔπιον ἐξ' αὐτοῦ πάντες. Καί εἶπεν αὐτοῖς τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον...»(Μάρκ.14, 22-24).

Θά πρέπει νά προσέξουμε τίς λέξεις, “ **εὐλογήσας**” καί “ **εὐχαριστήσας**”, γιατί φανερώνουν ὅτι ἔγινε κάποια πράξη καί μιά εὐχή γιά τή μεταβολή τῶν ὑλικῶν στοιχείων σέ Σῶμα καί Αἷμα. Ἔτσι καί ἡ Ἐκκλησία τελεῖ τὸ Μυστήριον αὐτό μέ κατάλληλες εὐχές, προσευχές, γιατί ὅπως λέγει καί ἡ Γραφή, τὸ κάθε τί ἀγιάζεται μέ λόγια Θεοῦ πού ἐπικαλούμαστε στήν προσευχή μας.(Α. Τιμ.4, 5).

Ἡ ἀναγκαιότητα τοῦ Μυστηρίου φαίνεται ἀπό τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου ἀπό τήν ὥρα πού τὸ παρέδωσε στοὺς μαθητές Του, ἀμέσως ἐπρόσθεσε “**Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν**” (Λουκ. 22, 19). Καί δέν εἶναι μόνον ἡ ἐντολή τοῦ Κυρίου πού καθιστᾷ ἀναγκαία τὴν τέλεση του, ἀλλὰ καί ἡ δική μας χρεία γιά ἀγιασμό καί ἔνωση μέ τὴν Κεφαλή μας τὸ Χριστό, γιατί ἡ θ. Κοινωνία μᾶς ἐνώνει μέ τὸ Χριστό καί μεταξύ μας.

Ἡ Ἐκκλησία πιστὴ στήν ἐντολή τοῦ Κυρίου καί σίγουρη γιά τὴν ἀναγκαιότητα καί τὰ εὐεργετικά ἀποτελέσματα τοῦ Μυστηρίου, τὸ τελοῦσε εὐθύς ἀπὸ τῆς σύστασής της. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς γράφει στίς Πράξεις τῶν ἀποστόλων γιά τοὺς μαθητές « **ἦσαν προσκαρτεροῦντες τῇ διδα-**

χή τῶν ἀποστόλων καί τῇ κοινωνίᾳ καί τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καί ταῖς προσευχαῖς» (Πράξ.2, 42). Ἀπό τότε καί μέχρι σήμερα καί στόν αἰῶνα τόν ἅπαντα αὐτό θά κάνει ἡ Ἐκκλησία· νά τελεῖ τό Μυστήριον γιά νά ἀγιάζει καί νά θεοποιεῖ τά μέλη της καί νά τά ἀναγεννᾷ στή σωτηρία.

Ἡ ὠφέλεια ἀπό τό Μυστήριον.

Ἐπειδή ἡ θ. Μετάληψη εἶναι πραγματικά Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ καί ἐφ' ὅσο προηγεῖται σωστή ἐτοιμασία καί προσοχή, σίγουρα εἶναι πηγὴ μεγάλων δωρεῶν στή ψυχὴ.

1.Καθαρίζει τὴ συνείδησίν ἀπὸ τὰ νεκρὰ ἔργα τῆς ἁμαρτίας(Ἐβρ.9,10),καί γινόμεσθε μέτοχοι τῆς αἰωνίου ζωῆς.(Ἰωάν. 6, 54).

2. Ὅταν κοινωνοῦμε γινόμεσθε ἓνα μέ τό Χριστό, γινόμεσθε χριστοφόροι, θεοφόροι, γίνε-ται ὁ Κύριος ἔνοικος στή ψυχὴ μας ὅπως ὁ ἴδιος τό βεβαιώνει.(Ἰωάν. 6, 56). Καί ὅταν κατοικεῖ ἐν-τός μας ὁ Χριστός τί ἄλλο θέλουμε;

3.Ἡ θ. Κοινωνία εἶναι φάρμακον ἀθανασίας γιά κάθε χριστιανό πού κοινωνεῖ ἄξια. Μέ τῇ θ. Κοινωνίᾳ συντελεῖται ἡ ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τό Θεό καί εἶναι τό ἀποκορύφωμα τῆς ἀγάπης τοῦ Πλάστη μας. Γίνεται ὁ πιστός, ναός τοῦ Θεοῦ.

4.Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τῆ δική τους πείρα, λέγουν, ὅταν ἀποχωροῦμεν ἀπό τήν τράπεζα τῶν Μυστηρίων γινόμεσθε σάν λιοντάρια πού βγάζουν φωτιά ἀπό τό στόμα τους καί γι-νόμασθε φοβεροί στούς δαίμονες.

5. Ὅπου λοιπόν, οἱ δαίμονες ἀντικρούσουν τό Δεσποτικό Αἷμα, φεύγουν καί ἔρχονται κοντά οἱ ἄγγελοι. Τοῦτο τό Αἷμα κάνει τήν ψυχή ὠραιότερη καί ἀπό τό χρυσάφι. Ὅσοι τοῦτο τό αἷμα μεταλαμβάνουν στέκουν μέ τούς ἀγγέλους.

Ἔχοντες λοιπόν αὐτά στό νοῦ μας ἄς προετοιμαζόμαστε κατάλληλα καί μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Πνευματικοῦ μας νά κοινωνοῦμε ὅσο πιό συχνά μᾶς ἐπιτρέπεται, γιά νά ζοῦμε πάντοτε στόν Παράδεισο.

Προετοιμασία γιά τή θ. Μετάληψη.

Ἐάν γιά κάθε μας ἔργο κάνουμε τήν κατάλληλη προετοιμασία γιά νά ἔχουμε καί ἀποτέλεσμα σωστό καί γιά νά μή ἔχουμε καί καμιά ἀποτυχία, γιατί νά μήν προετοιμαζόμαστε γιά μεγάλο Μυστήριο τῆς θ. Μετάληψης; Τό ὑλικό μας ἔργο ἐάν κάπου ἀποτύχει, μπορεῖ καί νά διορθωθεῖ, ἀλλά καί ἐάν δέ διορθωθεῖ ἡ ζημιά εἶναι προσωρινή. Ἐάν ὅμως ἀπροετοίμαστος προσέλθεις στό μεγάλο τοῦτο Μυστήριο πού μπροστά του οἱ ἄγγελοι σκύβουν τό πρόσωπο, πόση ζημιά θά προκαλέσεις στήν ἀθάνατή σου ψυχή! Ὅταν προσέλθεις ἀπροετοίμαστος μέ τήν ψυχή λερωμένην ἀπό τά πάθη σου, καί με-ταλάβεις τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου, τότε ἔκαμες μεγάλο κακό στήν ψυχή σου· κοινωνήσες “ εἰς κατάκριμα”, ἔσμιξες τό οὐράνιο Μῦρο μέ τήν κακοσμίαν τῶν παθῶν σου.

Πρόσεξε πῶς ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς συμβουλεύει **«Δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτόν καί οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καί ἐκ τοῦ ποτηρίου**

πινέτω» (Α. Κορ.11,28). Δηλαδή κάθε χριστιανός πού θά κοινωνήσει, θά πρέπει νά ἐξετάζει τόν ἑαυτό του καί νά τόν κάνει ἕτοιμο νά δεχθεῖ ἄξια τῆ θ. Κοινωνία. Γιατί, ἂν προσέλθει στό Μυστήριο χωρίς προετοιμασία καί κοινωνήσει ἀνάξια, τότε γίνεται ἔνοχος καί κατακρίνεται ἀπό τόν Κύριο. **«Ὅς ἂν ἐσθίει τόν ἄρτον τοῦτον ἢ πίνει τό ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καί τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου... ὁ γάρ ἐσθίων καί πίνων ἀναξίως κρίμα ἐαντῶ ἐσθίει καί πίνει μὴ διακρίνων τό σῶμα καί τό αἷμα τοῦ Κυρίου»** (στό ἴδιο μέρος ὅπως πιό πάνω). Δηλαδή, ὁ χριστιανός πού κοινωνεῖ ἀνάξια, γιά κατάκρισή του κοινωνεῖ, γιατί δέν ἐξετάζει οὔτε κατανοεῖ τί κάνει καί ἐπομένως καταδικάζεται γιά τήν ἀμέλεια καί ραθυμία του πού παραλείπει τήν ἕτοιμασία τῆς ψυχῆς του. Εἶναι γιά τοῦτο πού μᾶς βρῖσκουν μεγάλα κακά καί θάνατοι ἀκόμα, ὅπως λέγει ὁ Παῦλος **«Διά τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοί ἀσθενεῖς καί ἄρρωστοι καί κοιμῶνται ἱκανοί»** στιχ. 30. Ἐπειδή κοινωνεῖτε ἀνάξια, γιά τοῦτο πολλοί ἀπό σᾶς εἶναι μέ βαριές ἀσθένειες καί πολλοί ἀποθνήσκουν. Ἐπιβάλλεται λοιπόν νά ἐρευνοῦμε σχολαστικά τή συνείδησή μας νά ἀνακαλύπτουμε τά ἁμαρτήματά μας καί νά τρέχουμε στό Ἐξομολογητήρι, στόν Πνευματικό μας καί νά καθαριζόμαστε καί μετά νά πλησιάζουμε τό Δεῖπνο τῆς ζωῆς.

Χριστιανέ! ὅταν πρόκειται νά κοινωνήσεις πρέπει πρῶτα μέ τήν ἐξομολόγησή σου νά συμφι-

λιωθεῖς μέ τό Θεό. Διαφορετικά πῶς θά πλησιάσεις τήν πηγή τῆς σωφροσύνης ὁ ἄσωτος; Πῶς θα πλησιάσεις τήν πηγή τῆς δικαιοσύνης ὁ ἄδικος; Πῶς θά πλησιάσεις τήν πηγή τοῦ φωτός ὁ ἐσκοτισμένος; Ἐτοιμάσου κατάλληλα καί ἀπό τό βράδυ νά διαβάξεις καί τήν ἀκολουθία τῆς θ. Μετάληψης, θά κάνεις πολλήν προσευχή καί τήν ἄλλη μέρα νά προσέλθεις « Μετά φόβου Θεοῦ» στό ποτήριον τῆς ζωῆς γιά νά ἁγιασθεῖς νά ἀνακαινίσεις τήν ψυχή σου.

Καί νά προσέξουμε καί ἀκόμα καί τό ἐξῆς· Στό κάλεσμα τοῦ λειτουργοῦ «**Μετά φόβου Θεοῦ... προσέλθετε**» θά πρέπει νά ἀνταποκριθοῦμε ἀπόλυτα, μέ πολλήν τάξη ἡσυχία, μέ εὐλάβεια, κατάνυξη καί συντριβή. Οὔτε ψίθυρος οὔτε κανένας θόρυβος, ἀλλά πέρα ὡς πέρα ἡσυχία. Οἱ κινήσεις μας τά βήματά μας πρέπει νά εἶναι καλά ζυγισμένα· ὁ ἕνας πίσω ἀπό τόν ἄλλο, πρῶτα τά παιδιά, μετά οἱ ἄνδρες κατόπιν οἱ γυναῖκες νά πλησιάζουμε μέ τή σειρά μας τό Μυστικό Δεῖπνο τῆς ζωῆς. Μέ τό κάλυμμα κάτω ἀπό τό στόμα μας, νά κοινωνοῦμε καί νά σκουπιζόμαστε μέ τό κάλυμμα μή τυχόν στάξει κάτι ἀπό τά χεῖλη μας στό πάτωμα καί ἁμαρτάνουμε πολύ. Ἀφοῦ κοινωνίσουμε ἐπιστρέφουμε μέ ἡσυχία στή θέση μας.

Πόσο ὁμορφο πρᾶγμα θά εἶναι νά ἐπικρατήσῃ αὐτή ἡ τάξη τήν ὥρα τῆς θ. Κοινωνίας καί νά λείψουν οἱ συνωστισμοί καί οἱ φασσαρίες! Καί κάτι ἀκόμα πού θά πρέπει νά γνωρίζουν οἱ χριστιανοί· πρέπει ὅπωςδήποτε νά βρίσκονται στήν

Ἐκκλησία πρὶν ἀρχίσει ἡ θ. Λειτουργία, γιατί ἡ καθυστέρηση φανερώνει τὴν ραθυμία τὴν ἀμέλεια τους καὶ αὐτό εἶναι καὶ περιφρόνηση στὸν ἴδιο τὸ Χριστό πού εἶναι ὁ καθ' αὐτό Λειτουργός τῶν Μυστηρίων.

Ἡ συνήθεια πολλῶν χριστιανῶν νά ἔρχονται στό μέσο τῆς Λειτουργίας καὶ μερικοί στό τέλος θά πρέπει νά σταματήσῃ, εἶναι μεγάλη ἀταξία. Ἐάν δέ λάβεις μέρος ἀπο τὴν ἀρχή καὶ παρακολουθήσῃς τούς τόσο ὠραίους ὕμνους, τίς ἰκεσίες τίς παρακλήσεις διὰ τῶν ἁγίων ὁ Θεός εὐαρεστεῖται καὶ τελεῖ τό Μυστήριον. Ὡς θά λάβεις μέρος σ' Αὐτό; Εἶναι ἀκατανύκτω καὶ ἀδικαιολόγητο νά ἔρχεται κάποιος στό τέλος τῆς Λειτουργίας καὶ νά θέλει νά κοινωνήσῃ· αὐτό εἶναι ἐμπαιγμός τοῦ Μυστηρίου καὶ πρέπει σίγουρα νά σταματήσῃ. Ἄς προσέξουν λοιπόν ὅσοι ἔχουν τέτοιες συνήθειες νά τίς παρατήσουν καὶ νά διορθωθοῦν γιὰτί ἁμαρτάνουν σοβαρά.

17. ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ ΣΤΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

«Ὑπόδειγμα καὶ σκιά τῶν ἐπουρανίων» (Ἐβρ. 8.5)

Ὁ εἰκονισμός ἢ συμβολισμός εἶναι μιὰ ἀνάγκη τῆς φύσης μας στήν παρούσα ζωή. Μέ τό συμβολισμό ἐξηγοῦνται καὶ καταλαμβαίνονται πράγματα πού

ἀνήκουν στόν πνευματικό κόσμο καί τά ὁποῖα καταλαμβαίνουμε καλύτερα ὅταν τά ἀντιπαραβά-
λουμε μέ σύμβολα καί εἰκόνες ὑλικῶν πραγμάτων.
Ἐλλωστε καί ὁ Κύριος μιλοῦσε μέ εἰκόνες καί
παραβολές.

Στήν Ὁρθόδοξη μας Ἐκκλησία χρησιμοποι-
οῦμε διάφορους τύπους καί σύμβολα γιά τήν κα-
τανόηση ἢ τήν ἔκφραση πραγμάτων ἢ αἰσθημά-
των. Μερικά ἀπό τά σύμβολα καί τούς τύπους
προέρχονται ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη μέ τό σκο-
πό νά ὀδηγήσουν τόν ἄνθρωπο στήν πραγματική
ἀλήθεια καί στήν οὐσία. Ἐνεκα τῆς σωματικότη-
τάς μας ὁ Κύριος, δεσμεύει τόν ἑαυτό Του καί
τήν παρουσία Του, σέ ὁρατό σημεῖο, στήν ὑλή.
Παράδειγμα, στή θ. Εὐχαριστία, στόν ἄρτο καί
στόν οἶνο. Στά Μυστήρια, στό Βάπτισμα, στό
Χρῖσμα, στήν Ἱερωσύνη καί σ' ἄλλα, Αὐτός βρί-
σκεται παρών καί τά τελειοποιεῖ. Ὁρατά σύμβο-
λα καί τύποι σίγουρα εἶναι ἀναγκαῖα στή ζωή τῆς
Ἐκκλησίας καί γι' αὐτό τά χρησιμοποιοῦμεν.

Γι' αὐτά τά σύμβολα θά πρέπει οἱ χριστιαν-
οί μας νά εἶναι καταρτισμένοι γιά νά συμπερι-
φέρονται σωστά ἀφοῦ καταλαμβαίνουν τά συμ-
βολιζόμενα.

Τά κυριώτερα σύμβολα πού χρησιμο ποιου-
με στή λατρεία μας εἶναι τά ἑξῆς:

**Τό ψωμί, τό κρασί, τό λάδι, τό κερί, τό θυ-
μίαμα, τό σιτάρι, οἱ ἅγιες εἰκόνες, ὁ Σταυρός τό
ἱερόν Εὐαγγέλιο καί τό Ἀντίδορο.** Αὐτά θά δοῦ-
με στή συνέχεια.

Τό ψωμί. Τό ψωμί πού δίνουμε στήν Ἐκκλησία εἶναι ξεχωριστά καί εἰδικά κατασκευασμένο ἔνζυμο καί ὀνομάζεται πρόσφορο, γιατί τό προσφέρουμε. Τό ψωμί εἶναι ἡ βάση τῆς ζωῆς καί σάν τέτοιο τό προσφέρουμε στό Θεό. Ὁ Κύριος παρουσίασε τόν ἑαυτό Του σάν ἄλλο ψωμί, βάση τῆς ζωῆς τῆς ψυχῆς λέγοντας « **Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς**» (Ἰωάννου 6, 35). Καί στή σύσταση τοῦ Μυστηρίου τῆς θ. Εὐχαριστίας χρησιμοποίησε τό ψωμί καί εἶπε «τοῦτο ἐστί τό σῶμα μου» (Μάρκ. 14, 22). Καί ἐμεῖς ὅταν τελοῦμε τή θ. Εὐχαριστία χρησιμοποιοῦμε ψωμί ἔνζυμο τέλειο ὅπως τέλεια ἦταν καί σάρκα τοῦ Κυρίου. Ἀκόμα τό ψωμί συμβολίζει καί τήν ἐνότητα τῶν πιστῶν μέσα στήν Ἐκκλησία.

Τό κρασί, ὁ οἶνος. Χρησιμοποιεῖται στή θ. Εὐχαριστία γιατί συμβολίζει τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Τή νύκτα τοῦ Μυστικοῦ ἐκείνου Δείπνου δέν πῆρε τό κρασί καί εἶπε « **τοῦτο ἐστί τό αἷμα μου;**» Τόν παλιό καιρό χρησιμοποιοῦσαν τό κρασί καί γιά φάρμακο· καθάριζαν μ' αὐτό τίς πληγές, δές στήν παραβολή τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη. Τό κρασί εἶναι ἀπαραίτητο στοιχεῖο γιά τήν τέλεση τῆς θ. Κοινωνίας.

Τό λάδι. Τό λάδι τό χρησιμοποιοῦμεν «εἰς τύπο τοῦ θεοῦ ἐλέους». Μέ λάδι ἀλείφουμε τό βαπτιζόμενον, « **ὡς ἔλαιον ἀγαλλιᾶσεως**», ἐπικαλούμενοι ἔτσι τό θεῖον ἔλεος γιά τό νεοφώτιστον. Λάδι χρησιμοποιοῦμε στό ἅγιον Εὐχέλαιο « εἰς ἴασιν

ψυχῆς καί σώματος». Ἄκόμα τό λάδι χρησιμεύει γιά τό ἄναμμα τῶν κανδήλων τοῦ Ναοῦ, συμβολίζοντας ἔτσι καί τόν συνεχεῖ φωτισμόν τοῦ ἁγίου Πνεύματος στήν Ἐκκλησία.

Τό κερί. Ἀπό τά ἀποστολικά χρόνια τό κερί χρησίμευε γιά φωτισμό στίς προσευχές τῶν μαθητῶν στούς χώρους τῶν συνάξεών τους. Ὁ εὐαγγελιστής Λουκᾶς λέγει « ἦσαν δέ λαμπάδες ἱκαναί ἐν τῷ ὑπερῷῳ οὐ ἦμεν συνηγμένοι» (Πράξ. 20, 8). Καί ἐμεῖς σήμερα χρησιμοποιοῦμε τό κερί, ἰδίως στά Μοναστήρια, γιά φωτισμό ἀλλά καί συμβολισμό. Ὅταν προπορεύεται τοῦ Εὐαγγελίου ἀναμμένη λαμπάδα κατά τή Μικρὴ Εἴσοδο, συμβολίζει τό πνευματικό φῶς πού σκορπίζει ὁ Χριστός μέ τό κήρυγμά Του. Ὅταν κρατοῦμε λαμπάδα ἀναμμένη εἶναι σάν νά ὁμολογοῦμε ὅτι ἡ πίστη μας εἶναι φῶς καί ἐμεῖς μετέχουμε αὐτοῦ τοῦ φωτισμοῦ. Καί ἀκόμα ὅπως τό ἀναμμένο κερί φωτίζει ἀλλά καί λυώνει, ἔτσι καί ὁ χριστιανός θά φωτίζει μέ τά καλά του ἔργα στή ζωὴ του ἔστω κι' ἂν βασανίζεται καί ὑποφέρει. Τέλος τό κερί εἶναι συνδεδεμένο μέ τή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καί δέν πρέπει νά καταργηθεῖ, ἀλλά νά τό προσφέρουμε ἀγνό γιὰ νά μὴν λερώνη.

Τό θυμίαμα. Τό θυμίαμα ἔχει τήν προέλευσή του ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη. «Ὁ Θεός λέγει στό Μωϋσῆ, καί θέλεις κάμει θυμιαστήριο διά νά θυμιάζεις θυμίαμα... καί θέλει θυμιάζει ὁ Ἄαρὼν ἐπ' αὐτοῦ θυμίαμα εὐῶδες καθ' ἐκάστην πρωΐαν» (Ἔξοδ. 30,1-7). Ἔτσι καί μεῖς σήμερα χρησιμο-

ποιούμε τό θυμίαμα γιά νά θυμιάζουμε τό Θεό σάν βασιλέα τῆς κτίσεως καί νά τοῦ ἐκφράζουμε τίς εὐχαριστίες μας γιά τά τόσα ἀγαθά πού ἀπολαμβάνουμε. Θυμιάζουμε τούς ἀγίους καί τούς ἄλλους ἀνθρώπους στό Ναό σάν εἰκόνες τοῦ βασιλέως. Ἔχει ὅμως καί συμβολισμούς διάφορους.

Κατά τόν Συμεών Θεσσαλονίκης, τό θυμίαμα γίνεται « **εἰς τύπον τῆς θείας ἀγάπης καί τῆς εὐωδίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος**». Ἀκόμα τό θυμίαμα συμβολίζει τίς προσευχές τῶν πιστῶν. Στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννου, στό κεφ. 8, παρουσιάζεται ἄγγελος νά κρατεῖ χρυσό θυμιατήριον γεμάτο θυμίαμα πού εἶναι οἱ προσευχές τῶν ἁγίων πού τίς ἀνεβάζει στό θρόνον τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καί ἐμεῖς ψάλλομεν « Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου».

Τό σιτάρι. Ὁ ἀπόστολος παῦλος χρησιμοποιεῖ τό σιτάρι γιά νά ἀποδείξει τήν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν σωμάτων (Α.Κορ. 15,37) Ὅπως ὁ κόκκος τοῦ σιταριοῦ πέφτει στή γῆ καί λυώνει καί ἀπό τήν τέφρα του βγαίνει τό νέο στάχυ, ἔτσι καί τά σώματα πού σήπονται στή γῆ κάποια μέρα θεία προσταγή θά ἀναστηθοῦν νέα καί ἄφθαρτα. Αὐτόν τό συμβολισμό ἔχουν καί τά κόλλυβα πού παρουσιάζουμε στά μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων μας.

Ὁ Σταυρός. Ὁ σταυρός εἶναι τό σημεῖον τοῦ Χριστοῦ (Ματθ. 24,30). Καί τό ἱερό σύμβολο τῶν χριστιανῶν, εἶναι ἡ σημαία μας τό ἔμβλημά μας. Ὁ σταυρός εἶναι συνώνυμος μέ τό πάθος τοῦ

Χριστοῦ. Ὄταν βλέπουμε τό σταυρό τότε ὁ νοῦς μας θά πρέπει νά πηγαίνει στό πάθος τοῦ Κυρίου. Ὁ σταυρός συμβολιζόταν καί στήν Π. Δ. μέ τό χάλκινο φίδι πού ὁ Μωϋσῆς ὑψωσε στήν ἔρημο. (Ἄριθμ.21,4-9). Ἐπίσης σπουδαῖο συμβολισμό βρίσκουμε στή Ἐξοδο κεφ. 17, ὅταν οἱ Ἑβραῖοι πολεμοῦσαν τούς Ἀμαληκῖτες. Ὄταν ὁ Μωϋσῆς εἶχε ὑψωμένα τά χέρια του καί τό σῶμα του σχημάτιζε σταυρό, νικοῦσαν οἱ Ἑβραῖοι, ὅταν τά κατέβαζε νικοῦσαν οἱ ἐχθροί. ἔτσι ἀναγκάστησαν οἱ παρευρισκόμενοι ἐκεῖ , ὁ Ἄαρών καί ὁ Ὠρ νά κρατοῦν ψηλά τά χέρια τοῦ Μωϋσῆ γιά νά σχηματίζουν σταυρό μέχρι πού νίκησαν τούς ἐχθρούς κατά κράτος. Αὐτό συμβόλιζε ὅτι διά τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ πού εἶναι τό Α καί τό Ω, θά νικοῦσε τούς νοητούς ἀμαληκῖτες, τούς δαίμονες, ὁ νέος Ἰσραήλ. Ὁ σταυρός εἶναι τό μέσον τῆς σωτηρίας μας καί γιά τοῦτο τόν εὐλαβούμαστε καί στολίζουμε τίς τούς Ναούς μας, τά σπίτια μας καί τό τόν τόν κρεμάζουμε στό λαμό μας γιατί εἶναι φοβερός στούς δαίμονες. Τό σταυρό τόν τιμοῦμε, τόν προσκυνοῦμε, ἄν καί γνωρίζουμε ὅτι εἶναι καμωμένος ἀπό ὕλη, ἀλλά τιμοῦμε δι' αὐτοῦ Ἐκεῖνον πού τόν καθηγίασε μέ τό Αἷμα του καί μᾶς χάρισε τή σωτηρία. Ὄταν προσκυνοῦμε τό σταυρό ἔχουμε τήν αἴσθησι ὅτι προσκυνοῦμεν τό πάθος τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίσης τό σταυροκόπημα πού κάνουμε μέσα στό Ναό ὅταν ἀναφέρονται τά ὀνόματα τοῦ Θεοῦ, τῆς Θεοτόκου, τῶν ἁγίων, εἶναι ὁ εὐλαβῆς χαιρετισμός πρός αὐτούς. Πρέπει δέ, τό σημεῖον

τοῦ σταυροῦ νά γίνεται σωστά· στό μέτωπο, στήν κοιλιά, στό δεξιό ὄμο, στόν ἀριστερό ὄμο. Ἐννοώντας ὅτι ὁ Χριστός ἀπό τόν οὐρανό κατέβηκε στή γῆ, καρφώθηκε στό σταυρό μέ ἀπλωμένα τά χέρια γιά τή σωτηρία μας, ἀγιάζοντας ἔτσι καί ὅλη τή φύση.

Τό ἱερό Εὐαγγέλιο. Εἶναι ὁ γνήσιος λόγος τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ. Εἶναι ἡ φωνή τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ καί συμβολίζει τό κηρυκτικό Του ἔργο καί τόν ἴδιο τόν Χριστό. Αὐτό θέλει νά συμβολίσει κατά τήν “Μικρή Εἴσοδο”, στή Λειτουργία ἡ Ἐκκλησία.

Οἱ ἅγιες εἰκόνες. Ἀπό ἀποστολική Παράδοση ἡ Ἐκκλησία ζωγραφίζει τίς εἰκόνες τῶν ἁγίων της καί τίς τοποθετεῖ στους Ναούς γιά νά τούς ἀπονέμουμε τιμητική προσκύνηση καί νά μιμούμαστε τή ζωή καί τά ἔργα τῶν μαρτύρων τῆς πίστεώς μας. Ἐπειδή πρῶτος ὁ Θεός τίμησε αὐτούς μέ θαύματα καί δόξαν.

Δέ λατρεύουμε τίς εἰκόνες οὔτε τούς εἰκονιζόμενους ἁγίους, γιατί λατρεία σημαίνει ὑποταγή καί δουλεία, ἐνῶ τούς ἁγίους τούς ἀσπαζόμαστε τιμητικά σάν σύνδουλους μας πού εὐαρέστησαν στόν Κύριο. Προσκυνοῦμε τήν εἰκόνα ἐπειδή τό εἰκονιζόμενο πρόσωπο εἶναι ὑπαρκτό καί ἔζησε σάν ἄνθρωπος ἀνάμεσα στόν κόσμο, μέ ὑπόσταση καί χαρακτῆρα τόν ὁποῖο ἀπεικονίζουμε στό Ξύλο. Τό δέ εἶδωλο εἶναι φανταστική εἰκόνα ἀνυπαρκτου καί ψεύτικου ὄντος. Αὐτό σημαίνει εἶδωλο. Οἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων δέν εἶναι εἶδωλα ἀλ-

λά πραγματικά πρόσωπα καί τιμώντας τήν εἰκόνα δέν τιμοῦμε τό σανίδι ἀλλά τό εἰκονιζόμενο πρόσωπο· ἡ τιμή μεταβαίνει στή μορφή τοῦ ἁγίου πού εἰκονίζεται. Ἡ εἰκόνα ἔχει νά διαδραματίσει σπουδαῖο καί χρήσιμο ρόλο στή ζωή μας. Ἡ εἰκόνα εἶναι διδακτικό μέσο. Λένε οἱ Πατέρες· ἐπειδή δέν γνωρίζουν ὅλοι γράμματα, οὔτε καταγίνονται στήν ἀνάγνωση, ἀποφασίστηκε νά παρασταθεῖ ἡ διδασκαλία μέ εἰκόνες, γιά συνοπτική ὑπενθύμιση τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεώς μας. Χωρίς ἀμφιβολία, ἐνῶ πολλές φορές δέν ἔχουμε στό νοῦ μας τό πάθος τοῦ Κυρίου, μόλις δοῦμε τήν εἰκόνα τῆς σταύρωσης τοῦ Κυρίου, ἀμέσως θυμούμαστε τό σωτήριο πάθος καί πέφτουμε καί προσκνυοῦμεν ὄχι τήν ὑλὴ ἀλλά τά εἰκονιζόμενα. Τό ἴδιο συμβαίνει καί μέ τά ἀνδραγαθήματα τῶν ἁγίων τά ὁποῖα μᾶς παρακινοῦν στήν ἀνδρεία καί στό ζῆλο καί στή μίμηση τῆς ἀρετῆς τους καί τῆ δόξα τοῦ Θεοῦ. Αὐτό πρέπει νά ξέρομε· ὅτι ἡ τιμή τῆς εἰκόνας μεταβαίνει στό πρωτότυπο λέγει ὁ ἅγιος καί μέγας Βασίλειος.

Γι'αὐτό καί ἄλλους χρήσιμους λόγους μπηκαν οἱ εἰκόνες στή ζωή μας. Περισσότερα μπορεῖ νά δεῖ ὁ ἀναγνώστης εἰδικές ἐπί τοῦ θέματος ἐκδόσεις.

Τό ἀντίδωρο. Γιά τή σημασία τοῦ ἀντιδώρου θά σᾶς μεταφέρω ἐδῶ αὐτούσια τά λόγια τοῦ Συμεῶν Θεσσαλονίκης· « τοῦτο τό ἀντίδωρο εἶναι ἄρτος ἡγιασμένος, ὁ ὁποῖος προσηνέχθη εἰς τήν Πρόθεσιν τοῦ ὁποίου μάλιστα τό μεσαιότατον ἐ-

σηκώθη καί ἱερουργήθη καί σῶμα ἔγινε Χριστοῦ. Ἄντί λοιπόν τοῦ μεγάλου δώρου τῆς φρικτῆς κοινωνίας, ἐπειδή δέν εἶναι ἄξιοι ὅλοι νά μεταλάβουν μοιράζεται αὐτό καί ἀντίδωρο ἀρμοδίως ὀνομάζεται, ὡς παρεκτικόν δωρεᾶς, τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἐπειδή εἶναι καί αὐτός ἄρτος ἡγιασμένος, σφραγιζόμενος μέ τήν λόγχη, καί τά ἱερά ρήματα δεχόμενος δέν εἶναι ὅμως αὐτό καί κοινωνία σώματος Χριστοῦ, ἀλλ' εἶναι μόνο μεταδοτικόν ἁγιασμοῦ καί πρόξενον θείας δωρεᾶς” Τό ἀντίδωρο ἀφοῦ εἶναι παρεκτικόν ἁγιασμοῦ τό τρωμε νηστικοί πάντοτε καί δέν πρέπει νά τό ρίχνουμε καί νά τό πατᾶμε τό σεβόμαστε γιατί μᾶς ἀγιάζει.

18. Ο ΙΕΡΕΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ἈΜΦΙ- Λ ΤΟΥ.

Θά ἦταν μεγάλη παράλειψη νομίζω, ἄν δέν ἀναφερόμαστε στόν Λειτουργό ἱερέα καί γιά τή στολή του, τά ἄμφια του πού φορᾶ κατά τήν τέλεση τῆς θ. Λειτουργίας καί πού τό κάθε ἓνα ἔχει τό συμβολισμό του.

Τα ἄμφια τοῦ Πρεσβυτέρου

1. Σπηχάριο	4. Επιμάνικα
2. Επιτραχήλιο	5. Φαϊλόνιο
3. Ζώνη	

Ὁ ἱερέας λαμβάνει τήν χάρη τῆς ἱερωσύνης μέ τή χειροτονία του· μετέχει τῆς ἱερωσύνης τοῦ ἐπισκόπου καί κατ' ἐπέκταση τῆς ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ. Κατ' ἐντολή τοῦ ἐπισκόπου τελεῖ τά Μυστήρια καί ἀπόντος αὐτοῦ εἶναι ἡ εἰκόνα καί ἡ ὁρατή κεφαλή τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Προΐσταται τῆς συνάξεως τῆς ἐνορίας καί τήν ποιμαίνει καί τήν καθοδηγεῖ.

Ὁ ἱερέας ἀπό ἀνθρώπινης σκοπιᾶς εἶναι καί αὐτός ἁμαρτωλός, χάρις ὅμως στή χάρη τοῦ λειτουργικοῦ Πνεύματος ἀγιάζονται καί τελειοῦνται τά Μυστήρια. Καί ὅπως λέγει καί ὁ ἱερός Χρυσόστομος: **«Ὁ Θεός δέν χειροτονεῖ ὄλους, ἀλλά ἐνεργεῖ διά μέσου ὄλων»**. Καί στούς σπουδαίους λόγους του, «Περί ἱερωσύνης» λέγει: **«ἼΑνθρωποι πού κατοικοῦν πάνω στή γῆ ἐξουσιοδοτήθηκαν καί ἔλαβαν δικαίωμα, πού δέν τό ἔδωσεν ὁ Θεός οὔτε σέ ἀγγέλους, οὔτε σέ ἀρχαγγέλους»** Πρόκειται γιά τό «δεσμεῖν καί λύειν», τή συγχώρεση τῶν ἁμαρτιῶν. Μεγάλο ἐπίσης ἀξίωμα πού δόθηκε στόν ἱερέα εἶναι καί ἡ τέλεσις τῆς θ. Λειτουργίας, στήν ὁποῖαν «ἄγγελοι ἐπιθυμοῦν παρακῦψαι», κατά τόν ἴδιο Πατέρα. Ἐντιλαμβανόμεστε λοιπόν ὅτι ὁ ἱερέας εἶναι ἕνας ξεχωριστός ἄνθρωπος πού περιβάλλεται μέ θεία Χάρη καί γιά τοῦτο εἶναι ἱερό καί σεβάσιμο πρόσωπο.

Ὁ ἅγιος Κοσμάς ἔλεγε, «ἐγώ ἄν συναντήσω ἕνα ἱερέα καί ἕνα βασιλέα, πρῶτα θά φιλήσω τό χέρι τοῦ ἱερέα καί κατόπιν τοῦ βασιλέα. Ὅταν

συναντήσω ἕνα ἄγγελο καί ἕνα ἱερέα, πρῶτα θά φιλήσω τό χέρι τοῦ ἱερέα καί μετά τοῦ ἀγγέλου.

Ὁ ἱερέας λοιπόν, ἄν καί εἶναι ἄνθρωπος διά τῆς ἱερωσύνης λαμβάνει χάρη ἀπό τό Θεό πού τόν ἱκανώνει νά κάνει θαύματα. Εὐλογεῖ τό νερό καί ἀγιάζεται. Συγχωρεῖ τόν ἁμαρτωλό καί καθαρίζεται ἀπό τήν ἁμαρτία, τελεῖ καί ἀγιάζει τά Μυστήρια μέ τήν ἐπίκληση τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὅταν τελεῖ τή θεία Λειτουργία μέ τίς προσευχές του κατέρχεται τό Πνεῦμα καί μεταβάλλονται τά ὑλικά δῶρα σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ.

Ὁ Θεός περιβάλλει τόν ἱερέα μέ πολλή χάρη γιά νά ἀγιάζει καί νά σώζει τόν ἄνθρωπο.

Καί ὅπως λέγει ἕνας ξένος ὀρθόδοξος θεολόγος, ὁ ἱερέας, δέν εἶναι ἀπλῶς ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά τό μυστήριο τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἀκόμα καί τά ἱερατικά του ἄμφια ἔχουν μυστικό συμβολισμό πού μαρτυροῦν καί κηρύττουν τό ἔργον τοῦ Χριστοῦ.

Τά ἱερατικά ἄμφια τοῦ ἱερέα.

(συμβολισμός)

Ἡ λειτουργική στολή τοῦ ἱερέα ἀποτελεῖται ἀπό τά ἑξῆς ἄμφια: ***Τό Στιχάρι, τό Ἐπιτραχήλιον, τή Ζώνη, τά Ἐπιμάνικα καί τό Φελόνι.***

α) ***Τό Στιχάρι.*** Εἶναι φόρεμα λεπτόν καί φαρδύ ριχτό μέχρι κάτω. Τό στιχάρι συμβολίζει τόν λευκό καί φωτεινό χιτώνα, τόν ὁποῖον κάθε χριστιανός ἐφόρεσε τήν ἡμέρα τῆς βάπτισής του, ἀλλά καί τό χιτώνα τῆς δικαιοσύνης τοῦ Χριστοῦ.

Εἶναι ἡ στολή τῆς υἰοθεσίας τὴν ὁποία χάριτι Χριστοῦ ἐφόρεσεν ἡ Ἐκκλησία. Ὁ ἱερέας ντυνόμενος τὸ Στιχάρι διακηρύττει ὅτι ὁ Χριστός διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτισματος ἔχει ἐνώσει μαζί Του καὶ διὰ αὐτοῦ ὅλους τοὺς πιστούς, ὅλη τὴν Ἐκκλησία.

β) **Τὸ Ἐπιτραχήλιον.** Τὸ Ἐπιτραχήλι, ὅπως λέγει ὁ Συμεὼν Θεσ/νίκης, « Παριστάνει τὴν τελεστική χάρη πού ἔρχεται ἀπὸ τὸ Θεό, γι' αὐτὸ ὅταν τὸ φορεῖ ὁ ἱερέας λέγει: « Εὐλογητὸς ὁ Θεός ὁ ἐκχέων τὴν χάριν αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ». Δηλώνει ἀκόμα τὸ ἐπιτραχήλι ὅτι ὁ ἱερέας εἶναι ὑποτελής καὶ ὑποκείμενος στὸ Χριστό πού στήν πραγματικότητα εἶναι ὁ τελετουργός τῶν Μυστηρίων. Ὁ ἱερέας εἶναι συμμέτοχος στήν ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ καὶ μαρτυρία εἶναι τὸ Ἐπιτραχήλι.

γ) **Ἡ Ζώνη.** Ἡ Ζώνη συμβολίζει τὴ διακονία τοῦ Κυρίου τὴν ὁποία εἶδαμε ἐδῶ στὴ γῆ, ἀλλὰ καὶ στὸ μέλλοντα αἰῶνα. Εἶναι ἀκόμα σύμβολο ἰσχύος καὶ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ σύμβολο σωφροσύνης, ὅπως καὶ ὁ Κύριος προτρέπει: « **Ἔστωσαν ἡμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι**» (Λουκ. 12, 35). Καὶ ὁ ἀπόστολος συμβουλεύει: «**στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὴν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ...**» (Ἐφεσ. 6, 14). Καὶ ἀπὸ πρακτικῆς πλευρᾶς τὸ νὰ ζῶνει κανεῖς τὴ μέση του εἶναι πολὺ χρήσιμο.

δ) **Τὰ Ἐπιμάνικα.** Τὰ Ἐπιμάνικα μαρτυροῦν ὅτι τὰ χέρια μέ τὰ ὁποία ὁ ἱερέας θά εὐλογήσει τὸ

λαό καί θά τελέσει τή θ. Λειτουργία, δέν εἶναι δικά του ἀλλά τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ ὁ ὁποῖος προσωπικά ἐργάζεται τό ἔργο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

ε) **Τό Φελόνι.** Τό Φελόνι εἶναι ὁ τύπος τῆς δόξας τῆς Ἐκκλησίας ὡς καινῆς κτίσεως. Εἶναι σημεῖον εὐφροσύνης, νέας ἀλήθειας καί τῆς αἰώνιας ζωῆς. Εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Κυρίου ὁ ὁποῖος ἐβασίλευσεν ἀπό τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ, ἐνδύσε καί ἐνδύει τά πάντα μέ εὐπρέπεια. Εἶναι ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ.

Αὐτός εἶναι ὁ συμβολισμός τῶν ἀμφίων τοῦ λειτουργοῦ ἱερέα, ὁ ὁποῖος φορώντας τά ἄμφια καί ἀσκώντας τό ἔργον του, εἶναι τό σύμβολο « τῆς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ » μέσα στήν Ἐκκλησία.

Σάν τέτοιος πού εἶναι ὁ ἱερέας τό ἔργο τοῦ ὑπερέχει τοῦ ἔργου τῶν ἀγγέλων, ὅπως ἐπιβεβαιώνουν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, καί γιά τοῦτο θά πρέπει νά τό προσέξουμε αὐτό οἱ ἱερεῖς καί νά ἐπιτελοῦμεν προσεκτικά καί εὐσυνειδήτητα τό ἔργο μας, νά προσέχουμε τή συμπεριφορά μας. Νά εἴμαστε ἀνθρώποι ἐγκράτειας, προσευχῆς, ταπεινώσεως καί πεπληρωμένοι πίστεως, ἀγάπης καί ἐλπίδας στόν Κύριο.

Νά προσερχόμαστε στό θρόνο τῆς Χάριτος χωρίς ἁμαρτίες, γιά νά ἐλκύνουμε τή Χάρη τοῦ Κυρίου σέ μᾶς καί στό ποίμνιό μας.

19 .ΜΕΡΙΚΑ ΛΤΟΠΑ ΠΟΥ ΧΑΛΟΥΝ ΤΗΝ ΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ἐπειδή γινόμαστε μάρτυρες ἀκαταστασίας καί θορύβου μέσα στους Ναούς μας κατά τή ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας, καί μᾶς ἐνοχλεῖ ιδιαίτερα αὐτό, γιατί καταστρέφει τήν κατανυχτικήν ἀτμόσφαιρα πού δημιουργεῖ ἡ τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας, θά θέλαμε νά ὑποδείξουμε μερικά πράγματα ἴσως ἐπικρατήσῃ ἡ τάξη καί ἡ εὐπρέπεια.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, γιά προλάβῃ τήν ἀκαταστασία, μᾶς συμβουλεύει ὡς ἐξῆς: **«Πάντα εὐσημῶνως καί κατά τάξιν γινέσθω.»** Δηλαδή νά εἶμαστε ἄνθρωποι τῆς εὐπρέπειας καί τῆς τάξης. Ὅμως, ἀντί τάξη καί εὐπρέπεια βλέπουμε πολλές φορές ἀταξία καί θόρυβο στους Ναούς μας πού προκαλοῦν, **οἱ ἄσκοπες κινήσεις, οἱ ὁμιλίες μεταξύ τῶν ἐκκλησιαζομένων, ἡ ἄκαιρη προσκύνηση τῶν εἰκόνων, τό μέτρομα τῶν χρημάτων ἀπό τούς ἐπίτροπους / ἀκόμα καί τό ἄναμμα τῶν κεριῶν σέ ἀκατάλληλη στιγμή γίνονται αἰτία θορύβου καί χαλοῦν τήν ἅγια ἀτμόσφαιρα μέσα στό Ναό κατά τήν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας..** Στή συνέχει θά δώσουμε μερικές συμβουλές πού ἂν ἐφαρμοσθοῦν σίγουρα θά ἀποφεύγονται τά δυσάρεστα.

Γιά ἀποφύγουμε τό θόρυβο καί τήν ἀταξία μέσα στήν Ἐκκλησία μας, θά συμβουλεύαμε τό χριστιανό τά ἀκόλουθα:

Μπαίνοντας στό Ναό, ὁ χριστιανός, ἄν διαβάξεται τήν ὥρα ἐκείνη ὁ «**Ἐξάψαλμος**» θά σταθεῖ ἀκίνητος καί μόλις τελειώσει τό διάβασμα θά προχωρήσει νά ἀνάψει τό κερί του καί νά προσκυνήσει τίς εἰκόνες. Αὐτό ἐπιτρέπεται μέχρι τήν ὥρα πού θά ἀρχίσει ἡ μεγάλη Δοξολογία. Ἀπό τήν ὥρα ὅμως πού ἀρχισε νά ψάλλεται ἡ δοξολογία καί μπρός, ὅταν μπεῖ στό Ναό θά ἀνάψει μέ προσοχή τό κερί του, θά προσκυνήσει τήν εἰκόνα στό προσκυνητάρι καί μέ προσοχή, χωρίς θόρυβο θά βρεῖ κάποιο τόπο νά παραμείνει καί μέ κατάνυξη νά παρακολουθεῖ μέχρι τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας. Χωρίς κουβέντα μέ τό διπλανό πού συνήθως γίνεται καί δέν προσέχουν οἱ ἄνθρωποι στά τελούμενα .Θά ἦταν καλό καί ὠφέλιμο νά κρατοῦν οἱ χριστιανοί ἕνα ἐγκόλπιο τῆς Θείας Λειτουργίας καί νά παρακολουθοῦν γιά νά μὴν ἀποσπᾶται ἡ προσοχή τους

Κάτι ἄλλο πού πρέπει νά ἀποφεύγεται εἶναι ἡ συνήθεια μερικῶν, ὅταν θά τούς καλέσει ὁ λειτουργός νά κοινωνήσουν τρέχουν καί σκουντοῦν γιά νά **προσκυνήσουν** καί δημιουργοῦν μεγάλο θόρυβο. Ἐκείνη τή στιγμή, ἔχεις ἀδελφέ μου μπροστά σου τό Βασιλέα τοῦ κόσμου καί τρέχεις νά προσκυνήσεις τούς δούλους Του; Εἶναι τελείως ἀχρείαστο αὐτό καί δέν πρέπει νά γίνεται. Ἀφοῦ καί μιὰ ὑπόκληση εἶναι προσκύνηση. Ἀλλά καί τό σκούνημα τήν ὥρα τῆς Θείας Κοινωνίας εἶναι μεγάλη ἀσέβεια. Τήν ὥρα ἐκείνη ἄν εἴμαστε σωστοί χριστιανοί καί ἀδελφοί ἐν Χριστῷ θά δίναμε προ-

τίμηση στούς ἄλλους καί ὄχι νά βιαζόμαστε καί νά δημιουργοῦμε θόρυβο.

Ἐκεῖνο πού πρέπει νά ἔχει στό νοῦ του κάθε ἐκκλησιαζόμενος εἶναι: Νά ἀφήνει ἐκτός τοῦ Ναοῦ τίς ἐργασίες του τίς μέριμνές του καί ὅλα ὅσα τόν ἐμποδίζουν, γιά νά προσυλωθεῖ στά τελούμενα μέσα στό Ναό, γιά νά μπορέσει νά ἔχει πραγματική ἐπικοινωνία μέ τό Θεό.

Θά πρέπει ἀκόμα νά τονίσουμε ὅτι ὁ χριστιανός, ἀπό τό βράδυ τῆς προηγούμενης μέρας θά πρέπει νά προετοιμάζεται γιά τήν Ἐκκλησία. Νά κοιμᾶται ἐνωρίς νά ἀπόφεύγει ἐξόδους καί θεάματα πού τόν ἀποπροσανατολίζουν, νά κάνει πιό πολλή προσευχή καί ἂν θά κοινωνήσῃ νά διαβάξῃ καί τήν« Ἀκολουθία τῆς Θείας Μετάληψης»

Ἐνα ἄλλο πρόβλημα πού χαλᾷ τήν τάξη στή Ἐκκλησία, εἶναι πού δέν γνωρίζουν οἱ χριστιανοί πότε θά κάθονται καί πότε θά στέκονται, καί ἄλλοι κάθονται τήν ὥρα πού πρέπει νά στέκονται καί ἄλλοι στέκονται τήν ὥρα πού πρέπει νά κάθονται.

Γιά νά ἐπικρατήσῃ ὁμοιομορφία καί τάξη στή Ἐκκλησία μας, θά ὑποδείξουμε σέ ποιιά μέρη τοῦ Ὁρθρου καί τῆς Θείας Λειτουργίας μποροῦμε νά καθόμαστε καί πότε μποροῦμε νά στεκόμαστε.

20.Ποτε κλώμαστε - πότε στεκόμαστε.

α) Κατά τή διάρκεια τοῦ Ὅρθου

- 1) Δέν καθόμαστε στή διάρκεια πού διαβάζεται «ὁ Ἐξάψαλμος».
- 2) Δέν καθόμαστε ὅταν διαβάζεται τό «Ἐωθινό Εὐαγγέλιο».
- 3) Δέν καθόμαστε ὅταν ψάλλονται οἱ «**Καταβασίες**» καί ἡ «**Ἐνάτη Ὠδή**» (Τήν Τιμιωτέραν).
- 4) Δέν καθόμαστε ὅτα ψάλλεται ἡ «**Δοξολογία**».

β) Κατά τή διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας.

Μετά τή δοξολογική ἐκφώνηση, «**Εὐλογημένη ἡ βασιλεία..**», καί ὅταν ὁ ἱερέας ἢ ὁ διάκονος ἀρχίσει τά «**Εἰρηνικά**» (Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν) μπορούμε νά καθίσουμε, καί θά σηκωθοῦμε ὅταν ἀρχίσουν οἱ ψάλτες νά ψάλουν τά «**Ἀντίφωνα**»-(Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου...) Καί τό «**Σῶσον ἡμᾶς Υἱέ Θεοῦ..**» Θά μείνουμε ὄρθιοι μέχρι πού θά γίνει καί ἡ «**Μικρή Εἴσοδος**». Μετά τή «Μικρή Εἴσοδο» καθόμαστε μέχρι πού νά ἀρχίσουν οἱ ψάλτες νά ψάλλουν τόν «**Τρισάγιον Ὑμνον**», τό (Ἅγιος ὁ Θεός). Ὅταν ἀρχίσει νά διαβάζεται τό ἀποστολικόν ἀνάγνωσμα, τότε καθόμαστε, γιά νά σηκωθοῦμε ὅταν θά διαβαστεῖ τό **Εὐαγγέλιο** τῆς ἡμέρας. Μετά τό Εὐαγγέλιο, ὁ διάκονος ἢ ὁ ἱερέας λέγουν τήν«Ἐκτενή Δέηση», καί τότε μπορούμε νά καθίσουμε μέχρι πού νά τελειώσει ἡ δέηση καί θά ἐκφωνήσει ὁ λειτουργός, τήν ἐκφώνηση, (**Ὅτι ἐλεήμων καί φιλόανθρωπος Θεός ὑπάρχεις...**) Ἄπ' ἐδῶ καί μπρός

σηκωνόμαστε καί παρακολουθοῦμε μέ κατάνυξη τίς εὐχές πού διαβάζει ὁ ἱερέας, προετοιμαζόμενος γιά τήν τέλεση τῆς ἀναίμακτης Θυσίας. Μένομεν ὄρθιοι καί κατά τή διάρκεια τοῦ « **Χερουβικοῦ Ὑμνου**» καί πρέπει νά ποῦμε ὅτι δέν εἶναι σωστό νά καθόμαστε τήν ὥρα πού οἱ ψάλτες ψάλλουν «οἱ τά Χερουβίμ μυστικῶς εἰκονίζοντες», ἐπειδή τά «**Χερουβίμ**» ὄρθια καί μέ φόβο καί τρόμο λατρεύουν τό Θεό. Πῶς ἐμεῖς καθόμαστε ἀφοῦ εἰκονίζομεν τά Χερουβίμ;

Θά μένομεν ὄρθιοι μέχρι πού θά τελειώσει ἡ «**Μεγάλη εἴσοδος**» καί ὅταν οἱ λειτουργοί εἰσέλθουν στό Ἱερό Βῆμα καί τοποθετήσουν τά «**Τίμια Δῶρα**» πάνω στήν Ἁγίαν Τράπεζαν καί ἀρχίσουν νά λέγουν τήν « **Ἐκτενῆ δέηση**» τότε μπορούμε νά καθίσουμε μέχρι τήν ἐκφώνηση «**Διά τῶν οἰκιτιμῶν..**» Ἀπό τή στιγμή αὐτή μένομεν ὄρθιοι καί παρακολουθοῦμε μέ κατάνυξη καί προσοχή τήν προετοιμασία καί τόν καθαγιασμό τῶν Τιμίων Δώρων σέ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Ἔτσι στεκόμενοι τήν ὥρα τοῦ « **Ἐξαιρέτως**» μνημονεύομεν καί παρακαλοῦμεν γιά ὅσους θυμόμαστε, ζωντανούς καί κεκοιμημένους, καί ὅταν ὁ λειτουργός εὐλογήσει τό ἐκκλησίασμα καί ἐκφωνήσει, (**Καί ἔσται τά ἐλέη τοῦ μεγάλου Θεοῦ...**), καθόμαστε μέχρι νά τελειώσει τήν δέηση καί σηκωνόμαστε γιά νά ἀπαγγείλομε τό «**Πάτερ ἡμῶν**»

Ἐκ τῆς στιγμῆς αὐτῆς καί μπρός πρέπει νά στεκόμαστε γιατί εἶναι παρῶν, μπροστά μας, ὁλόσωμος ὁ Χριστός περιμένοντας ὅλους ἐμᾶς νά τόν μεταλάβουμε γιά νά μᾶς ἀγιάσει, νά μᾶς θεώσει. Αὐτή τήν περίοδο γίνεται ἡ προετοιμασία, μέ προσευχή, τόσο τοῦ ἱερέα ὅσο καί τῶν πιστῶν πού θά κοινωνήσουν. Πρέπει νά εἴμαστε ὄρθιοι καί κατά τή διάρκειά τῆς Θεῆας μετάληψης ἀπό τοὺς πιστούς. Εἶναι ἀσέβεια νά εἶναι ὁ Χριστός ἐνώπιόν μας, νά προσφέρεται γιά τή σωτηρία τοῦ κάθενός μας καί ἐμεῖς νά κάθόμαστε.

Ἐάν αὐτές οἱ σύντομες ὑποδείξεις ἄν ἐφαρμοστοῦν, σίγουρα θά ὑπάρχει ὁμοιομορφία στίς ἀκολουθίες μας.

Θά πρέπει νά ποῦμε ὅτι ἐξαιροῦνται ὅσοι γιά διάφορους σοβαροὺς λόγους δέ μποροῦν νά σταθοῦν τόση ὥρα, ἄς σταθοῦν ὅσο μποροῦν αὐτοί.

21.Η ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΝΑΟ.

Καί τό θέμα αὐτό εἶναι μιὰ κακή βλαβερή συνήθεια. Βλέπεις μερικούς νά ἀποχωροῦν ἀπό τήν Ἐκκλησία, τήν ὥρα τοῦ «Κοινωνικοῦ» καί ἄλλοι ὅταν κοινωνήσουν. Αὐτό δείχνει ἀσέβεια, ἀμέλεια καί προσβολή πρὸς τόν Χριστό μας πού τόσα ἀγαθά μᾶς παρέχει. Δέν μπορεῖ κανείς νά φύγει ἀπό τήν Ἐκκλησία ἄν δέ ἐκφωνήσῃ ὁ λειτουργός τό «Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν» καί τό «Δι'εὐχῶν...» Ὅταν σέ καλέσει ὁ Δήμαρχος ἢ ἄλλος ἄρχοντας τῆς πολιτείας μήπως φεύγεις πρὶν νά σοῦ δώσει τήν ἄδεια, «μπορεῖς νά πηγαίνεις;» ἀσφαλῶς δέν ἀποχωρεῖς μήπως τόν προσβάλεις. Ἐ, Τότε γιατί φεύγεις ὅταν βρίσκεσαι ἐνώπιον, ὄχι ἄρχοντα, ἀλλά αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ κόσμου; Ἡ ἀπάντηση εἶναι δική σου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στό Παράρτημα αὐτό προσθέσαμε καί τά «Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας». Ἔτσι γιά νά ἔχει ὁ ἀναγνώστης μιᾶ ὀλοκληρωμένη γνώση, ὥστε νά πιστεύει καί νά ἐνεργεῖ σωστά

A.

1. ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τά μέσα μέ τά ὁποῖα αὐτή συνεχίζει τό ἀπολυτρωτικόν ἔργον τοῦ Κυρίου. Διά τῶν Μυστηρίων ἡ θεία χάρις μεταδίδεται στους πιστούς τούς ὁποίους ἀναγεννᾷ καί ἀγιάζει καί τούς κα-

τατάσσει μεταξύ τῶν μελῶν της καί τούς κάνει μέτοχους οὐράνιας ζωῆς.

Τά Μυστήρια εἶναι ἑπτά· Τό Βάπτισμα, τό Χρῖσμα, ἡ θεία Εὐχαριστία, ἡ Μετάνοια ἢ ἔξομολόγηση, ἡ Ἱερωσύνη, ὁ Γάμος καί τό Εὐχέλαιον.

1) **Τό Βάπτισμα** εἶναι ἡ ἀναγέννηση τοῦ βαπτιζόμενου, ἡ δικαίωση καί ἡ σωτηρία καί ἡ υιοθεσία. Εἶναι καί ἡ εἴσοδος τοῦ ἀνθρώπου στήν πολιτεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ τριπλή κατάδυση στό νερό τοῦ βαπτίσματος σημαίνει ὅτι ἀπεθάναμε μαζί μέ τό Χριστό, ὡς πρός τήν ἁμαρτία· καί οἱ ἀναδύσεις σημαίνουν ὅτι ἀναστηθήκαμε μέ τό Χριστό στή νέα ζωή τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. (Ρωμαίους 6. 3-7).

2) **Τό Χρῖσμα** γίνεται ἀντί τῆς (ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν) καί μέ αὐτό ὁ χριόμενος λαμβάνει τή σφραγίδα τῆς υιοθεσίας καί τά χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί ἐνώνεται ἔτσι μέ Αὐτή τήν Παναγία Τριάδα. Τό χρῖσμα μέ ἅγιο Μῦρο ἐφωδιάζει τόν χριόμενο μέ θώρακα καί ἀσπίδα πνευματική ἐναντίον τοῦ διαβόλου καί τῶν ὑπηρετῶν του.

3) **Ἡ θεία Εὐχαριστία** εἶναι τό Μυστήριον τῶν Μυστηρίων· εἶναι ἡ μεγαλύτερη δωρεά ἀπό ὅλες ὅσες ἔδωκε ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο, γιατί εἶναι αὐτό τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ πού ὁ ἴδιος ἔδωκε γιά νά τρέφεται ἡ ψυχή καί νά καθαρίζεται ἀπό τήν ἁμαρτία καί ἔτσι καθαρῆ νά ὀλοκληρώσει τόν προορισμό της πού εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Αὐτός ὁ Ἰησοῦς Χριστός παρέδωκε τό Μυστήριον αὐτό προτρέποντάς νά τό τελοῦμε συχνά μέχρι πού νά ξαναέλθει Περισσότερα ἀναφέραμε σέ εἰδικό μέρος στίς σελίδα 38.

4) **Μετάνοια-Ἐξομολόγηση.** Διά τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ καθαρίζεται ὁ ἁμαρτωλός ἀπό τή λέρα τῆς ἁμαρτίας καί

ἔχει παρρησία στό Θεό. Τό Μυστήριο αὐτό εἶναι ἀναγκαῖο συστατικό τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καί πρέπει νά τό χρησιμοποιοῦμε γιατί συχνά ἀμαρτάνουμε. Τό Μυστήριο αὐτό ἐπανεώνει τόν ἄνθρωπο μέ τό Θεό, ἀνανεώνει τή ζωή μας καί τή σχέση μας μέ τό Σωτήρα Χριστό. Εἶναι μιά πράξη τήν ὁποία ζητᾷ ὁ Θεός ἀπό τούς ἀνθρώπους καί γιά τό καλό τῶν ἀνθρώπων, ἀπό τήν αὐγή τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου. Στήν Καινή διαθήκη δόθηκε περισσότερη ἔμφαση καί δύναμη στό Μυστήριο αὐτό μέ τή θυσία τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος ὤρισε τό Μυστήριο αὐτό γιά νά μπορέσει ἡ Ἐκκλησία νά διατηρήσει καί νά διαιωνίσει τό ἀπολυτρωτικό ἔργο πού ὁ Κύριος ἄρχισε μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Κύριος μετά τήν Ἀνάστασή του, ἔδωκε σάν πρῶτο δῶρο στούς Ἀποστόλους, τή δύναμη νά συγχωροῦν τίς ἀμαρτίες τῶν μετανοούντων. Ἔτινων ἀφήτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄντινων κρατήτε κεκράτηνται'' (Ἰωάν. 20, 23).

5) **Ἡ ἱερωσύνη**, εἶναι μυστήριο, ἐπειδή ἄνθρωποι μέ σάρκα, μέ ἀτέλεια, καί ἀμαρτίες, ἐνεργοῦν πράγματα οὐράνια, πού δέν μποροῦν νά ἐνεργήσουν οὔτε αὐτοί οἱ Ἄγγελοι. Τελοῦν πράξεις στή γῆ καί τίς ἐπικυρώνει ἀπό τόν οὐρανό ὁ Θεός, πράγματα ἀκατανόητα γιά τό ἀνθρώπινο μυαλό. Ἀνεξάρτητα τῆς ποιότητας τοῦ ἀνθρώπου ἱερέα, ὁ Θεός τελειώνει τά Μυστήρια καί ὠφελοῦνται οἱ πιστοί, ἔστω καί νά μήν ὠφελεῖται αὐτός πού τά τελεῖ, γιά τήν ἀναξιοτήτά του. Χωρίς ἱερωσύνη δέ θά ὑπῆρχε οὔτε σωτηρία καί γι' αὐτό εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἱερωσύνη καί μεγάλο ὑπόурγημα. Ὁ ἄνθρωπος πού θέλει νά γίνει ἱερέας θά πρέπει νά τό σκεφθεῖ πολύ καλά, γιατί ἂν δέν πετύχει στήν ἀποστολή του καί φανεῖ ἀνάξιος ἔχασε τά πάντα καί καλλίτερα νά μήν εἶχε γεννηθεῖ. Ἡ ἱερωσύνη εἶναι προαιρετικό Μυστήριο δέν σέ ὑποχρεώνει κανένας νά ἱερωθεῖς.

Ἡ ἱερωσύνη, πηγάζει ἀπό τόν Μέγα Ἀρχιερέα Χριστόν (Ἐβρ. 5, 10), ὁ ὁποῖος τήν παρέδωκε στούς Ἀποστόλους καί αὐτοί στούς διαδόχους τους μέ τό σκοπό νά τελοῦν τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καί νά ἀγιάζουν τούς πιστούς μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων. Μέ τή χειροτονία ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει τή θεία Χάρη καί τήν ἄδεια νά ἐργάζεται τό ἔργο τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου πού ἄρχισε ὁ Μέγας Ἀρχιερέας Χριστός.

6) **Ὁ Γάμος**, εἶναι μυστήριο, ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία διά τῆς εὐλογίας της ἀγιάζει τήν ἀπαρχήν τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Τό μυστήριο τοῦ γάμου εὐλόγησε ὁ Κύριος στό γάμο, στήν Κανά τῆς Γαλιλαίας, δίχνοντας ἔτσι ὅτι θέλημά Του εἶναι ἡ ἔννομος συζυγία καί ἡ ἐξ' αὐτῆς παιδοποιΐα. Ὁ ἅγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως, γράφει: "... Τόν γάμον μυστικῶς εὐλογεῖ ὁ Θεός διά τῆς Ἐκκλησίας, ὅστις καί διά τῆς εὐλογίας συζευγνύει τούς συναπτομένους εἰς γάμου κοινωνίαν· ... Ἡ Τοῦ Θεοῦ ἐπέμβασις ἐν τῇ τοῦ γάμου συνάψει ποιεῖ τόν γάμον μυστήριον." (Περί Θεῶν Μυστηρίων) σελ.138.

7) **Τό ἅγιον Εὐχέλαιον** εἶναι Μυστήριο πού γίνεται μέ καθαρὸν ἐλαιόλαδο, γιά θεραπεία τῶν ἀσθενῶν. Μέ τήν εὐλογία τοῦ ἱερέα παρέχει σωματική καί ψυχική θεραπεία καί μόνο γιά τό σκοπό αὐτό τελεῖται. Τό εὐχέλαιο τελοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι ἀπό τίς μαρτυρίες τῆς Γραφῆς. Ὁ Εὐαγ. Μᾶρκος λέγει: *"καί ἤλειφον ἀρρώστους πολλούς ἐλαίῳ καί ἐθεράπευον"* (Μαρκ. 6. 13). Καί ὁ Ἀπόστ. Ἰάκωβος ἐπίσης στό 5. 13- 15.

Τό Μυστήριο αὐτό παρέλαβε ἡ Ἐκκλησία μας ἀπό τούς Ἀποστόλους καί τό διατηρεῖ γιά θεραπεία τῶν ἀσθενῶν της καί ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν. Συνδέεται ἄμεσα μέ τή μετάνοια. Δέν πρέπει νά τελεῖται ἀδιάκριτα ὅπως πολλοί συνηθίζουν, ἀντί Ἀγιασμοῦ κάνουν Εὐχέλαιον κλπ.

Μέ τή σύντομη αὐτή ἀναφορά δίνουμε τά βασικά στοιχεῖα γιά τά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἄν κάποιος ἐνδιαφέρεται γιά πιά ἐκτεταμένη γνώση τοῦ συστήνουμε τό Βιβλίο τοῦ ἁγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως, Ἔκτεταμένα Μυστήρια ἢ ἐκεῖ θά βρεῖ ἐκτεταμένη ἀναφορά γιά ὅλα τά Μυστήρια.